

กฎหมายลักษณะมรดก

ไทย

นาย เที่ยง เนติบัณฑิต

ดำเนินคดีของ

พระยา มหิธร มนุ ปกวรรณ โภคสถ คุณ.

(ทอก เตอร์ โต กิจ มา เขา)

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์พานิช ศกฉด.

กรุงเทพฯ ๑

ห้องสมุด

โรงเรียนข้าราชการพลเรือน

ซึ่ง

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เลขที่ (ด.ม.) ๑๑๐

เรื่อง **กฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์**

๓
๕

หมายเลข

กฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์

คำนำ

กฎหมาย มรดกเด็มน ^๕ ข้าพเจ้า ได้ รวบรวม ไว้ แต่ ครั้ง ยัง เป็น
 นักเรียน อยู่ แต่ ได้ ใช้ เป็น ประโยชน์ ใน การ ศึกษา ส่วน ตัว ข้าพเจ้า เดิม
 มา จน วัน ข้า สอบ ได้ ครั้น เมื่อ ข้าพเจ้า ได้ รับ เกียรติยศ เนติบัณฑิต แล้ว
 ก็ ได้ คิด แปลง เพิ่ม เติม จน อีก เล็ก น้อย คือ เติม ความ เห็น ของ ข้าพเจ้า
 ลงบ้าง หวังใจว่า จะมี ประโยชน์ แก่ นักเรียน แล หมอ กฎหมาย บาง ท่าน
 ตาม ถิ่น ที่ สำหรับ ตำรา ยัง ขาด แคลน อัน ที่จริง ข้อ ความ ทั้งหลาย ใน
 เด็มน ^๕ ไม่ เล็ก น้อย อะไร เป็น แต่ รวบรวม วัตถุประสงค์ กฎหมาย แล ฎีกา ต่าง ๆ
 ที่ กระจัด กระจาย ถ้า บาก แก่ การ พลิก คน นน มา เวียง ถ้า ดับ กัน เสร็จ แล
 แบ่ง เป็น หมวด เป็น หมู่ ให้ ดู ง่าย เท่านั้น ท่าน ผู้ ศึกษา คง ไม่ เกียง ใน
 ข้อ ที่ สมุด เด็มน ^๕ จะ ช่วย ย่น เวลา เรียน กฎหมาย มรดก ของ ท่าน ให้ น้อย ลง
 หลาย ร้อย ชั่วโมง

ข้าพเจ้า ได้ ทำ ตำรา งาน เดอียด ^๕ ไว้ ข้างท้าย เพื่อ พลิก ค้น ได้ เร็ว
 เมื่อ ต้อง การ อนึ่ง ถ้อย คำ เป็น อัน มาก ข้าพเจ้า ได้ ใช้ คำ ย่อ ซึ่ง ถ้า
 ท่าน พิจารณา ดู แบบ เด็มน ^๕ เดียว ท่าน ก็ จะ อ่าน ได้ สดวกดี
 นาย เซียง เนติบัณฑิต

๒๕๗ - ๘, ถ้าม แยก, กรุงเทพ ฯ
 วันที่ ๓ ธันวาคม รัตนโกสินทร ศก ๒๓๓

๖๗๖๐

แบบ คำ ย่อ

<u>คำ ว่า</u>			<u>หมาย ความ ว่า</u>
ก. - ข.	=		คดี ใน ระหว่าง ก. โจทย์ ข. จำเลย
ก ^๕ ุหน.	=		ลักษณ ก ^๕ ุหน ใน กฎหมาย ราชบุรี
กฎ. ย ^๑ คิ.	=		กฎ เด่นาบค ^๑ ุทระทรวง ย ^๑ คิธรรม
ชบต ค ^๑ ก.	=		ลักษณ ชบต ค ^๑ ก ใน กฎหมาย ราชบุรี
จ.	=		จีน
ฎีกา ๓ ๓๓๐	=		คำ พิพากษา คำด ฎีกา ที่ ๓ ค ^๑ ก ๓๓๐
น.	=		นำ หรือ นาย
พ. ร. บ.	=		พระราช บัญญัติ
พ. ร. บ. มรดก ๓๒๓	=		พระราชบัญญัติเพิ่มเติมลักษณมรดก ค ^๑ ก ๓๒๓
ม.	=		มาตรา
มรดก.	=		ลักษณ มรดก ใน กฎหมาย ราชบุรี
รับฟ้อง.	=		ลักษณ รับฟ้อง ใน กฎหมาย ราชบุรี
ค.	=		ศาล
ทด.	=		ทดวง
อ.	=		อ่าแดง

เลข ข้าง ท้าย กฎหมาย ลักษณ ต่าง ๆ เป็นเลข สำหรับบพ ใน
กฎหมาย ราชบุรี

บานแพนง

หมวด	๑.	มรดก, อำนาจแต่ความรับผิดชอบ ในมรดก, กรรมสิทธิ์.	หน้า	๑.
หมวด	๒.	วิธีแบ่งมรดกชาย	หน้า	๘.
หมวด	๓.	วิธีแบ่งมรดกหญิงที่เป็นเมียชาย	หน้า	๓๓.
หมวด	๔.	วิธีแบ่งมรดกหญิงที่ไม่มีผัว	หน้า	๓๕.
หมวด	๕.	มรดกภาคญาติ	หน้า	๓๕.
หมวด	๖.	มรดกภาคภรรยา	หน้า	๓๘.
หมวด	๗.	มรดกภาคบิดามารดา	หน้า	๒๓.
หมวด	๘.	วิธีแบ่งมรดกข้ามชั้นกัน	หน้า	๒๒.
หมวด	๙.	เหตุที่ทำให้อำนาจรับมรดกหมดไปหรือ เปลี่ยนแปลงไป	หน้า	๒๔.
หมวด	๑๐.	หนี้มรดก	หน้า	๒๘.
หมวด	๑๑.	ปกครองมรดก	หน้า	๓๐.
หมวด	๑๒.	พินัยกรรม	หน้า	๓๓.
หมวด	๑๓.	อายุความมรดก	หน้า	๓๕.
หมวด	๑๔.	คดีเงินความมรดก	หน้า	๓๘.
		ตำรวจเกณฑ์	หน้า	๔๓.

(๑)

กฎหมาย ลักษณะ มรดก

หมวดหนึ่ง

มรดก, อำนาจ แล ความรับผิดชอบ ใน มรดก, กรรมสิทธิ์.

มรดกคือ อะไร

มรดก คือ ทรัพย์สิน ของ ผู้ตาย เช่น เมื่อ ก มีชีวิต
 อยู่ ก มีภรรยา, มีลูกชาย แล มีบ้านเรือน แล้ว ก ตาย
 ภรรยา, ลูกชาย แล บ้านเรือน เหล่า น เป็น มรดก ของ ก.
 ถ้า แล อำนาจ หรือ ความ รับผิดชอบ ได้ เกิด ขึ้น ในระหว่าง
 ผู้ มรดกภาพ ยัง มีชีวิต อยู่ อำนาจ แล ความ รับผิดชอบ
 ชอบน ิต มา กับ ทรัพย์สิน มรดก ของผู้ มรดกภาพ ด้วย เช่น
 ผู้ มรดกภาพ เป็น เจ้าหนี้ ใคร ผู้ จด การ แบ่ง หรือ ผู้ รับ
 มรดก มี อำนาจ บังคับ ลูกหนี้ ให้ ใช้ หนี้ เขา ใน กอง มรดก
 ได้ หรือ เช่น ผู้ มรดกภาพ เป็น ลูกหนี้ ใคร เจ้าหนี้ มี
 อำนาจ เรียก หนี้ จาก กอง มรดก ได้ เหมือน กัน ที่ กต่าง
 น ประสงค์ ให้ เขา ใจ ว่าผู้ รับ มรดก ไม่ได้ เป็น ผู้ รับ อำนาจ
 แล ความ รับผิดชอบ แทน ผู้ มรดกภาพ ด้วย ตนเอง อำนาจ
 แล ความ รับผิดชอบ เป็น แต่ ติต มา ใน กอง มรดก เท่านั้น ถ้า

มรดก ๓.
ก ุ ๓๖, ๒๖.

(๒)

หากว่า ผู้รับ มรดก ต้อง รับ อำนาจ แด่ ความ รับ ผิด
ชอบ แทน ผู้ มรดกภาพ แล้ว การ รับ มรดก ก็ อาจ เท่า
กับ การ รับ ความ ติบหาย เช่น ผู้ มรดกภาพ มี มรดก
ราคา ๘๐ ซึ่ง แต่ เบน ทน เขา ถึง ๓๐๐ ซึ่ง ผู้ รับ
มรดก มี ต้อง เข้า เหนอ ตน เอง ๒๐ ซึ่ง หรือ ตาม กฎหมาย
การ รับ มรดก หา เป็น เช่น นั้น ไม่ ผู้ รับ มรดก นี้ แต่ ได้
หรือ เหนอ ตัว เหนอ นั้น ไม่ ต้อง คัด ภาวะ เนา ตน เอง
ถ้า เป็น ทน เขา มาก แต่ มรดก มี น้อย ก็ ต้อง ใช้ ตาม
น้อย ขาด เท่าไร เป็น เพราะ ที่ ของ เจ้า ทน แต่ ส่วน
เป็น เจ้า ทน ใคร มี อำนาจ เรียก ร้อง ได้ เต็ม จำนวน
ที่ เรียกว่า อำนาจ แด่ ความ รับ ผิด ชอบ คิด มา ใน กอง มรดก
เป็น ดัง กล่าว มา น.

ก หิน ๓๓.

อำนาจ แด่ ความ
รับ ผิด ชอบ.

แต่ มี คดี เป็น อัน มาก ที่ อำนาจ แด่ ความ รับ ผิด ชอบ ไม่
ได้ คิด มา ใน กอง มรดก ด้วย ความ มรดกภาพ
นั้น กระทำ ให้ ผู้ มรดกภาพ หมด อำนาจ แด่ พ้น จาก
ความ รับ ผิด ชอบ เช่น ก มี ผิด ผิด ใน การ บัน รูป

หลวง ประดิษฐ์
ว่า ด้วย สัญญา
พ. ๒๖๓, ๒๗๘.

ก รับ สัญญา บัน รูป ขาย ให้ ข ก บัน ยัง ไม่ ทน แล้ว
ก ขาย อำนาจ ของ ก ที่ จะ เรียก ค่าจ้าง แด่ หน้า ที่
หรือ ความ รับ ผิด ชอบ ของ ก ที่ จะ ต้อง บัน รูป ให้ ข
ก็ เป็น อัน ระวัง หา ได้ คิด มา กับ กอง มรดก ไม่ แต่ ถ้า
ก ได้ บัน รูป ให้ แก่ ข แล้ว ข บริบูรณ์ แล้ว จึง ขาย อำนาจ
ที่ ก จะ ได้ รับ ค่าจ้าง นั้น ไม่ สูญ เสีย ยัง คิด มา ใน

13 02 2560

กอง มรดก ด้วย ผู้ รับ มรดก อ้าง อำนาจ น พอง เรียก
ค่าจ้าง มา บวก เข้า ใน กอง มรดก ได้.

คดี ชนิด ไร อำนาจ แล ความ รับผิดชอบ หมัดหรือ
 ยิง อยู่ เมื่อ มรดกภาพ นั้น ต้อง ศึกษา กฎหมาย ลักษณะ
 ต่าง ๆ เปน พวก ๆ ไป เช่น ในคดี ประทษฐุร้าย
 หลวงพิณต ๑ ส่วนแพ่ง เมื่อ ผู้ ประทษฐุร้าย หรือ ผู้ ถูกประทษฐุร้าย
 ว่าด้วยประทษฐุร้าย ฝ่าย ไต ฝ่าย หนึ่ง ตาย ตาม ขรรคมดา มี หลักว่า คดี
 ส่วนแพ่ง น.๑๕. ส่วน ไต ตาย ตาม คดี แต่ ก็ ยังมี ข้อ ยก เว้น ที่ อำนาจ
 พ้อง หรือนำ ที่ ถูก พ้อง หา ได้ หมด ไป ไม่.

ก ทน ๓๖.
 ฎีกา ๔๓๕, ๓๒๕
 ผน-แจ้ง.
 มรดก จะ ด้ ภาว แล ว่า มรดก นั้น เปน ทรัพย ของ ผู้
 มรดกภาพ เพราะ ฉนั้น เมื่อ อำนาจ หรือ ความ รับผิดชอบ
 ด้ มา ด้วย แล เป็น นำ ที่ ด้ จด ภาว แบ่ง หรือ ผู้ รับผิดชอบ
 มรดก จะ ด้ ภาว ใช้ อำนาจ หรือ ด้ ภาว ให้ เปน ไป ตาม
 ความ รับผิดชอบ นั้น.

มรดก ผัวเมีย
 เมื่อ ผัว เมีย มี ทรัพย ด้ มรดก ระคน กัน อยู่ แต่
 ฝ่าย ไต ฝ่าย หนึ่ง ตาย ทรัพย นั้น หา ใช้ มรดก ด้ หมด
 ไม่ ถ้า ผัว หรือ เมีย ฝ่าย ไต ฝ่าย หนึ่ง ตาย ที่ จะ ด้
 ว่า ผัว หรือ เมีย ฝ่าย ไต ฝ่าย หนึ่ง ตาย มี มรดก เท่า ไร ก็ ด้ ให้ ด้
 ว่า ถ้า ผัว เมีย ด้ ภาว กัน ทรัพย จะ เปน ของ ฝ่าย ไต เท่า ไร
 เช่น ก เปน ผัว ข เปน เมีย มี ด้ ด้ ฝ่าย ด้
 ๓๐๐ บาท ด้ ด้ มรดก ด้ ด้ ๓๐๐ บาท ก ตาย
 ถ้า ก ข ด้ ด้ ก ด้ ด้ ๓๐๐ บาท ด้ ด้ แต่
 ด้ ด้ ๒๐๐ บาท รวม เปน ๓๐๐ บาท ข ด้ ด้
 ๓๐๐ บาท ก ด้ ด้ ๓๐๐ บาท รวม เปน ๒๐๐ บาท
 เพราะ ฉนั้น ถ้า ก ตาย มรดก ของ ก ก ด้ ด้ ๓๐๐ บาท.

(๔)

เบียดเบียนกรรมสิทธิ์

เมื่อผู้ใดมรณภาพ ความปกครองแต่กรรมสิทธิ์ในมรดกนั้น ย่อมเลื่อนไปอยู่ในมือบุคคลผู้อื่นคนเดียวหรือหลายคนที่ เป็นญาติหรือมิใช่ญาติก็ได้ บุคคลผู้อื่นนั้น อาจมีกรรมสิทธิ์ในมรดกของผู้ตายได้ด้วยเหตุ

๓ ประการ คือ

(๑) โดยได้รับส่วนแบ่ง

(๒) โดยได้เข้าปกครองแต่งตั้งคนเป็นเจ้าของโดยลำพังมานาน.

(๓) โดยผู้ตายยกให้.

การแบ่งส่วน

(๑) ในกฎหมายมรดก บัณฑิตในส่วนอื่นไม่สำคัญแต่ยังยากเท่าในส่วนที่จะแบ่งทรัพย์สินออกเป็นภาคเป็นส่วน ให้คนชนิดนั้นเท่ากัน ชนิดนั้นเท่ากัน จะต้องพิจารณาดูประเภทผู้มรณภาพ แต่ชนิดบุคคลที่จะรับส่วนแบ่ง ด้วยกฎหมายบัญญัติไว้ต่างกันได้.

รับฟ้อง ๒๓.

การฟ้องขอให้ศาลแบ่งมรดกนั้น ตามธรรมดาต้องฟ้องภายใน ๓ ปี นับตั้งแต่มรณกาล (ดูหมวดอายุความ) ถ้าญาติผู้ใดเป็นผู้สมควรได้รับมรดกตามกฎหมายแต่ญาติผู้หนึ่งได้ปกครองทรัพย์สินมรดกมาโดยลำพังเกินกว่าปี ๓ ญาติอื่น ๆ ฟ้องขอให้เรียกทรัพย์สินนั้นมาแบ่งไม่ได้ (ดูหมวดปกครอง) แต่ถ้าญาติหลายคนได้ปกครองมรดกกองนั้นมาด้วยกัน

(๕)

ฎีกา ๓๘๘ / ๑๓๘ มรดก นั้น เป็น ของ กตง ใน ระหว่าง ญาติ ที่ ปก ครอง มา
อ. ชำ-น. โด. ด้วยกัน แต่ ผู้ใด ฝ่าย หนึ่ง พ้องขอ ให้ศาล เรียก มาแบ่ง
ได้ถึง เกิน ๑ ปีแล้ว ก็ดี.

ฎีกา ๒๓๕ / ๑๒๘ เพราะ ฉนั้น การ แบ่ง มรดก เมื่อ พ้น ๑ ปีแล้ว จึง เป็น
อ. จู-น. บุตรี. คงเหลือ คือ (๑) ตั้ง โด ที่ ยัง ปกครอง อยู่ด้วยกัน แบ่ง
ได้ตาม ส่วน ใน กฎหมาย (๒) ตั้ง โด ที่ ไม่ได้ ปกครอง
ด้วยกัน ไม่ ต้อง แบ่ง.

(กฎหมาย มรดก เป็น กฎหมายเก่า ซึ่ง ได้ ครา
จน โด คง แด่ ครอง รัชกาล พระบาท สมเด็จพระเอกาทศรถ
ประมาณ ๓๐๐ ปีมาแล้ว ข้อบัญญัติ ใน บาง แห่ง เมื่อ
เทียบกับ กาล สมัย ใหม่นี้ ก็ เป็น ยติชกรรม ดี แต่ มา สมัย
นี้ กิจ กว้าง แด่ ขนบธรรมเนียม ได้ เปลี่ยนแปลง มิตร กว่า
แต่ ก่อน มาก เมื่อ เหว ข้อบัญญัติ นั้น ๆ มา เทียบดู กับ
สมัย นี้น ก็ กดบ ทำให้ เห็น ว่า ไม่ เป็น ยติชกรรม แก่ คู่ ความ
เพราะ ฉนั้น ใน คดี เรื่อง โด ที่ ศาล เห็น ว่า กฎหมาย แบ่ง มรดก

ฎีกา ๔๕๕ / ๑๒๑ มิตร ความ ยติชกรรม มาก ก็ ไม่ รัด เกณฑ์ ให้ ศาล มี อำนาจ
อ. กั้น-อ. แพ. นำ ความ ขนบธรรมเนียม พระกรุณา ขอพระราช ทานพระ
กฏ. ยติ. ที่ ๑๓. บรมราช วินิจฉัย เป็น พิเศษ ได้.)

มรดก ๔๕. ฉนั้น ในการ แบ่ง มรดก นั้น ไม่ จำ เป็น ต้อง พ้อง ขอ ให้
ศาล แบ่ง เสมอ ไป บรรดา ญาติ ที่ จะ ได้ รับ มรดก ด้วย
กัน จะ ตกกลง แบ่ง บัน มรดก กัน เอง ก็ ได้ แต่ เมื่อ แบ่ง
บัน กัน แล้ว แล้ว ไป แล้ว จะ เรียก คืน มา แบ่ง กัน
ใหม่ ไม่ได้

ฎีกา ๓๗๓ / ๑๒๕๐ ส่วน การ ตกกลง จะ แบ่ง บัน กัน นั้น ไม่ จำ เป็น ต้อง
อ. สุน-ขุน โภคา. ทำ เป็น ตาย ลักษณะ อักษร สัญญา กัน ด้วย ปาก เป่า

(๖)

ก็ฟ้องร้องกันก็ได้ อีกประการหนึ่ง ส่วนที่ตกลงจะแบ่งกันนั้น ก็ไม่จำเป็นต้องแบ่งตามส่วนในกฎหมายจะตกลงแบ่งกันอย่างไร ๆ ก็ได้ เว้นแต่จะแบ่งการเสียเปรียบกันเหลือเกินจนกระทั่งทำให้ศาลระแวงว่าเป็นสัญญาที่เกิดขึ้นโดยฝ่ายหนึ่ง ไม่มีความตกลงอันบริสุทธิ์.

ในการแบ่งมรดกนอกจากศาลจัดแบ่งให้ หรือญาติตกลงจัดแบ่งกันเอง ยังมีอำนาจให้ผู้ใดผู้หนึ่งให้เป็นผู้จัดการมรดกได้ ผู้จัดการมรดกอาจเป็นผู้ที่ใดรับอำนาจจากผู้มรดกภาพโดยตรงทีเดียวก็ได้ หรือโดยพวกญาติปรองดองกัน มอบอำนาจก็ได้ หรือถ้าญาติร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดกก็ได้ การตั้งผู้จัดการมรดกจะตั้งโดยวิธีใดกฎหมายไม่ขัด ในคดีพระยาบริรักษ์ โจทย์

ฎีกา / ๕๘๖ / ๓๒๘ ข้าแดง กิมใช้จำเลย ผู้ตาย ได้ตั้งผู้หนึ่งด้วยวาจาให้พระยาบริรักษ์— เป็นผู้จัดการมรดกของตน แต่ผู้นั้นได้จัดการ

มรดกตามคำสั่งของผู้ตาย โดยผู้ที่จะได้รับมรดกไม่ได้โต้แย้งมานาน ศาลฎีกาตัดสินว่าการที่ผู้จัดการมรดกทำไปนั้นไม่ผิด

ปกครองมรดก (๒) มรดกที่ผู้ใดปกครองมาจะเป็นสิทธิ์ได้เมื่อไรนั้น จะได้อธิบายไว้ในหมวด ปกครองมรดก

ให้มรดก (๓) ได้กล่าวมาแล้วว่าบุคคลอาจมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินมรดกโดยผู้มรดกภาพยกให้ การให้มรดกนั้นอย่าเข้าใจปนกันกับการยกทรัพย์สิน ให้เป็นสิทธิ์แก่ใคร

(๗)

โดยเสนาหา แต่ในเวลา ที่ผู้ให้ยังมีชีวิตอยู่ การให้
มรดกนั้น หมายความว่า จะให้เป็นสิทธิ์ ต่อเมื่อผู้ให้
ตาย ในการให้ทรัพย์สินมรดกนั้น กฎหมายบังคับ
โดยเฉพาะว่า ต้องให้โดยทำพินัยกรรม จะให้

พินัยกรรม

โดยวิธีอื่นไม่ได้ พกบ่วยหนักคิดว่าตนจะตาย
ได้ถวายตักกญแจศ ทรัพย์สินให้แก่พระตจ โจทย์ แต่
พกหาได้ตายในตรงนั้นไม่ พกหายบ่วยต่อมาอีก
๕ เดือนจึงตาย ในระหว่างเมื่อหายบ่วยแล้วนั้น

ฎีกา ๖๘๓ / ๒๒๓

พระตจ-ชนวิษา

พกคิด พระตจคิด หาได้แสดงให้เห็นว่าพระตจ
มีอำนาจ ในทรัพย์สินนั้นอย่างไร ไม่ คำนฎีกาวินิจฉัยว่า

“ทางที่พระตจจะมีอำนาจฟ้องเรียกทรัพย์สินสมบัติของ
พกนั้น ก็แต่จะฟ้องเรียกเหมือนอย่างว่าเป็นของยก
ให้โดยมีพินัยกรรมเท่านั้น แต่เมื่อไม่มีพินัยกรรม
ที่จะสืบ..... ดังนั้นแล้ว พระตจก็ไม่
มีอำนาจฟ้อง..... ได้”

ฎีกา ๕๕๘ / ๒๒๘

น. ท่วม น. ยา

การอุทิศมรดกถวายวัดนั้น ต้องอุทิศโดยมีพินัยกรรม
เหมือนกัน ถึงผู้รับเป็นวัดก็

ไม่มีผู้รับ

มรดก ๔๘,๓๔

ผู้ใดมรณภาพถ้าแต่หาภรรยา แลญาติผู้ซึ่งควร
จะได้รับมรดกไม่ได้ เสียเลยทีเดียว ทรัพย์สินมรดก
ทั้งหมดนั้น ให้ส่งเข้าท้องพระคลัง หาดวง เช่น ก. ตาย
บุตรภรรยา ก. เป็นความมรดกกันในศาล ใน
ระหว่างพิจารณาบุตรภรรยา ก. ตายตามกันหมด
แลปรากฏว่า กระจุกของ ก. เป็นอันต่ำบสูญเช่นกัน ศาล
จะส่งทรัพย์สินมรดกทั้งหมดนั้นไว้เป็นของหาดวง

(๘)

หมวด ๒.

วิธี แบ่ง มรดก ชาย.

เมื่อ ผู้มรดกภาพ เป็น ชาย กฎหมาย บัญญัติ วิธี
 แบ่ง มรดก ต่าง กัน ตาม บรรดา คัด กัด แต่ ตาม เครือ
 ญาติ ของ ชาย ควร ถือ เป็น หลัก ใน ใจ ไว้ ชั้น หนึ่ง
 ก่อน ว่า มรดก ชาย นั้น ต้อง แบ่ง ออก เป็น ๔ ภาค คือ
 ภาค หดอง ๑ ภาค บิตา มารดา ๑ ภาค ภรรยา ๑ และ
 ภาค ญาติ ๑.

ภาค หดอง
 มรดก ๓, ๑. มรดก ภาค หดอง ต้อง มี ต่อ เมื่อ ผู้มรดกภาพ เป็น ผู้มี
 บรรดา คัด กัด นาน ๔๐๐ วัน ไป แต่ ใน ข้อ ต่อ ไป นี้ การ

แบ่ง มรดก ไม่ ต้อง มี ภาค หดอง คือ
 มรดก ๓, ๒. (๑) เมื่อ ผู้มรดกภาพ ที่มี คัด กัด นาน ๔๐๐ วัน ไป
 นั้น เป็น ผู้ มี บ้าน เหนง หรือ บ้าน ญาติ อย่าง ไต อย่าง หนึ่ง ใน
 ราชการ.

พราหมณ์
 มรดก ๓๗. (๒) เมื่อ ผู้มรดกภาพ นั้น เป็น พราหมณ์ ถึง แม้
 มี บรรดา คัด กัด กัด.

มรดก ๕๓. (๓) เมื่อ ผู้มรดกภาพ นาน ค่ำ กว่า ๔๐๐ วัน.

ภาค บิตา มารดา
 มรดก ๔, 13-02-2565 ถ้า ผู้มรดกภาพ ไม่ มี บิตา มารดา ทั้ง ๒ คน การ
 แบ่ง มรดก ก็ ไม่ ต้อง มี ภาค บิตา มารดา แต่ ถ้า บิตา
 มารดา ยัง มี ชีวิต อยู่ ทั้ง ๒ คน หรือ แต่ คน ไต คน หนึ่ง

(๙)

การแบ่งก็ ต้อง มี มรดก ภาคนี้ ส่วน การแบ่งต่อไป
จะเป็นอย่าง ไร นั้น จะ ได้ กล่าว ใน หมวด มรดก ภาค บิตา
มารดา.

ภาค ภรรยา
มรดก ๓, ๔.

ผู้มรดกภาพ นานกว่า ๕๐๐ ไร่ขึ้นไป ไม่มี ภรรยา มรดก
ภาค ภรรยา ให้ ยก เป็น ภาค หลวง ด้วย อีก ภาค หนึ่ง จึง
คงเป็นค่า ถิ่น ๓ ไร่ ๕๐๐ ไร่ ถึง แก่ กรรม ก ไม่มี
ภรรยา แต่ มี บุตร แต่ บิดา ก มี มรดก ๘๐๐๐ บาท
แบ่ง ออก เป็น ๔ ภาค ได้ ภาค ละ ๒๐๐๐ บาท เป็น ภาค
หลวง เดี่ยว ๒ ภาค ๔๐๐๐ บาท บุตร แต่ บิดา ได้ ฝ่าย ละ ๓
ภาค เป็น เงิน ๒๐๐๐ บาท นี้ เป็น ข้อ บังคับ ของ
กฎหมาย แต่ ยัง ไม่ เคย เห็น คดี อย่าง ที่ ศาล ได้
พิพากษา อย่าง น.

ผู้มรดกภาพ นานกว่า ๕๐๐ ไร่ แต่ ไม่มี ภรรยา
มรดก ไม่ ต้อง แบ่ง ออก เป็น ภาค ภรรยา เมื่อ ผู้มรดกภาพ
มี ภรรยา จึง ต้อง แบ่ง ภาคนี้ แต่ถ้า มี ภรรยา หตายคน
มรดกภาค ภรรยา ต้อง แบ่ง ออก เป็น ส่วน ตาม ยศ ของ ภรรยา
นั้น ๆ (ให้ ดู หมวด ว่า ด้วย มรดก ภาค ภรรยา)

ภาค ญาติ

มรดกภาค ญาตินั้น ต้อง มี เสมอ เว้น ไร่ แต่ ผู้มรดก
ภาพ ไม่มี บุตร หลาน สืบ สาย โดด หิด แต่ ไม่มี พี่น้อง ร่วม

พ. ร. บ. มรดก บิตา มารดา แต่ บิตา มารดา ทั้ง สอง คน หรือ คน ใด คน
ปี ๑๒๓ ม. ๑ (๑๓๓) หนึ่ง ยังมี ชีวิต อยู่ การแบ่ง มรดก จึง ไม่ ต้อง มี ภาค ญาติ.

ส่วน ถ้า แม้ ว่า มี มรดก ภาค ญาติ แล้ว จะ ได้ แก่
ใคร บ้าง นั้น ให้ ดู หมวด ว่า ด้วย มรดก ภาค ญาติ.

ผู้ มรดก คัด กัด ได้ กล่าว แล้ว ว่า ถ้า ผู้ มรดก คัด กัด ได้ ๕๐๐ ไร่ ขึ้น
มรดก ภาพ. ไป มรดก ภาพ มรดก ต้อง แบ่ง ภาค หลวง ด้วย อีก ภาค
มรดก ๓, ๓. หนึ่ง แต่ นอก จาก น เครื่อง พทยา ก ของ คน หลวง ด้วย
เหมือน กัน.

คือ เมื่อ ผู้ มรดก คัด กัด น มี บ้าน เหมง หรือ บ้าน านู แต่
มรดก ๓, ๒. อย่าง ไต อย่าง หนึ่ง ใน ราชการ การ แบ่ง มรดก จึง ไม่
ต้อง มี ภาค หลวง เดย แต่ เครื่อง พทยา ยัง คง ต้อง คน
ถ้า ผู้ มรดก ภาพ มี ทั้ง บ้าน เหมง แล บ้าน านู กฎหมาย จึง
อนุญาต ทง พทยา แล มรดก คือ ไม่ ต้อง คน พทยา แล
ไม่ ต้อง แบ่ง มรดก เป็น ภาค หลวง.

พทยา พทยา นน พระ เจา พ ยา เอ กรม หมน ราช บร ติ เรก ฤ ทธ
ทรง อธิบาย ว่า เป็น ดั่ง ซึ่ง พระ เจา อัย หัก พระ ราช ทาน
พทยา นน พระ เจา พ ยา เอ กรม หมน ราช บร ติ เรก ฤ ทธ
สำหรับ ความ ชอบ ใน ตำแหน่ง หรือ เกียร ติยศ หรือ ดั่ง
ซึ่ง พระ ราช ทาน พระ บรม ราช านู ญาต ให้ ดั่ง ราง ทำ ชน ใช้ ได้
ใน การ ประ ตั บั ย ศ แห่ง คน , ใน สัน ยัน น มี พระ ราช
บัญญัติ เป ดิ ยน แล ลง กฎหมาย เดิม เช่น เครื่อง ราช
อิศรียาภรณ์ บาง อย่าง ต้อง ดั่ง คน บาง อย่าง พระ ราช
ทาน เป็น สิทธิ ศดอด บุตร หาดาน คือ ไป จะ ถอ ตาม
กฎหมาย มรดก อย่าง เดียว ไม่ ได้.

บ้าน เหมง บ้าน านู บ้าน เหมง บ้าน านู คือ ความ ชอบ ที่ ได้ กระทำ เป็น พิเศษ
มี คน ต่อ บ้าน เมือง ทำน จิต ได้ เป็น ๕ ประการ คือ

(๓๓)

ขบถ คีติ ๓๐, ๓๑.

(๑) อาสา งาน พระราชสงคราม รอบ ชนะ ดัศร.

(๒) เอา พวก พื่อน มา อาสา รอบ ดัศร.

(๓) อาสา ปลอม พล เข้า ไป ดับ กิจ การ ใน กองทัพ ของ ข้าศึก ได้.

(๔) พิพากษา คดี ขบถ ให้ ดำเนิน ไป ได้ โดย ความ ชอบธรรม.

(๕) คิด อาน จิต การ บำรุง พระราช ทรัพย์ ขน โดย ชอบธรรม.

แต่ ความ ชอบ อย่าง อื่น ๆ ที่ ไกล เคียง กับ ข้อ ที่ ขก ขน ไว้.

บรรดา ดัง ที่ ทำ ได้ ขก ขน โดย พิเศษ เรียกว่า บำเหน็จ ที่ เรียกว่า บำนาญ นั่น คือ ทำ ราชการ ใน นาท ให้ เจริญ ขน

(คำ อธิบาย ใน แพนด ผู้ มี บรรดา คัก คัด นี้ โดย มาก ข้าพเจ้า ได้ คิด มา จาก คำ ตอน ของ ใน กรมราชบุรี)

มรดก พระ.

พระ มรณภาพ

มรดก ของ พระ ตก เป็น ของ วัด

มรดก ๓๖.

ไม่ แบ่ง เหมือน มรดก ชาย ธรรมดา แต่ ก่อน มรณภาพ

พระ จะ ทำ พิณยกรรม ยก ให้ แก่ ใคร ก็ ได้ ตาม ตักขณ

มรดก บท ๓๖ ซึ่ง มี ดังนี้ “ ภิกษุ จิต จาก อตมาภาพ

แต่ คฤหัสถ์ จะ ขน เอา ทรัพย์ มรดก นั้น ไม่ได้ เหตุว่า

เขา เจตนา ทำ บุญ ให้ แก่ เจ้า ภิกษุ เปน ของ อยู่ใน

อาราม ท่าน แล้ว ถ้า เจ้า ภิกษุ อতিক ได้ ให้ ท่าน แก่

คฤหัสถ์ ๆ จึง รับ ท่าน ท่าน ได้ ๆ ต ๆ ทรัพย์ นั้น

ตก เป็น ของ ใน อาราม ผู้ใด จะ ว่า กล่าว เอา ท่าน ว่า

มิ ได้ เลย ”

ฎีกา ๕๕๔ / ๑๒๓๓ ใน คำพิพากษา ฎีกา ที่ ๕๕๔ ปี ๑๒๓๓ ที่ดิน
 พระอาจารย์จันทอง (สมมติว่า) เปน ของ สัมภาร วัด องค์เก่า จำเลยเปน
 สมาริวัตร-จ. ฮัน ผู้เข้าอยู่ ครั้น สัมภาร องค์เก่า มรณภาพ โจทก์
 ผู้เปน สัมภาร องค์ ใหม่ จึง พ้อง ขับ ได้ แต่ ไม่ได้ พ้อง
 ในนาม ของ วัด คำพิพากษา คัดสิน ว่า โจทก์ ไม่มี
 อำนาจ พ้อง เพราะ ไม่ใช่ ญาติ ผู้ที่ ควร พ้อง เวียกที่
 หมาย น คือ เปน ผู้ ซึ่ง ควร ได้ รับ มรดก สัมภาร องค์
 เก่า โดย เปน ญาติ ฮัน ดิน ที่ สด.

ถ้า ถอ ตาม ความ วินิจฉัย ใน คำพิพากษา ฉบับ นี้ แล้ว
 คำพิพากษา ฉบับ น เปน อัน ตบ ต้าง ลักษณะ มรดก บท ๓๑
 แต่ ถอ ไป มรดก พระ จะ ต้อง แบ่ง เหมือน คน ธรรมดา แต่
 ถอ ว่า ลักษณะ มรดก บท ๓๒ ยัง คง อยู่ ไม่ ตบ ต้าง แล้ว
 โดย ความ เคารพ อย่าง ที่ สด ข้าพเจ้า เห็น ว่า ความ
 วินิจฉัย คง ได้ เปน ไป โดย ความ พลง ผิด หรือ หลง
 ดัน กล่าว คือ คำพิพากษา ยก พ้อง โจทก์ เพราะ เหตุ
 ว่า โจทก์ ไม่ได้ เปน ญาติ กับ สัมภาร องค์ เก่า แต่ ตาม
 ลักษณะ มรดก บท ๓๒ หา ได้ ย่อม ให้ ญาติ ได้ มรดก ไม่
 กอหมาย บท น เปน ข้อ ยก เว้น (ใน ส่วน พระ) จาก
 บัญญัติ สำหรับ คน ธรรมดา แต่ อย่างไร ก็ ดี คดี ที่
 กล่าว น โจทก์ ต้อง แพ้ วัน ยัง คำ เพราะ โจทก์ พ้อง
 คดี อย่าง แคบ ๆ ไม่ เหมาะ กับ รูป ความ.

หมวด ๓.

วิธี แบ่ง มรดก หญิงที่เป็นเมียชาย.

มรดก ๓๕. หญิงมีสามีมรณภาพ สิ้น สมรด ใน ระหว่าง เขา

พ.ร.บ.มรดก ม. ๒ ไม่เป็น มรดก ที่ ต้อง แบ่ง เป็น ของ ผู้ แดบตรี หมด เต็ม อ.

พ.ร.บ.มรดก ม. ๒ หญิง ผู้ ตาย มี สามี แต่ มี บุตรี หาดาน สืบ สาย

ฎีกา ๗๓๓ / ๑๓๓๓ โสทิศ มรดก ทั้งหมด เป็น ของ สามี กับ บุตรี หาดาน บิดา

น. ส่วน — อ. สืบ / มารดา แต่ ญาติ หญิง ไม่มี ส่วน ได้.

ฎีกา ๒๓๕ / ๑๒๘ ถ้า มี เหตุ จะ ต้อง แบ่ง กัน ใน ระหว่าง ผู้ กับ บุตรี แล้ว

อ. จ. — น. บุตรี ต้อง แบ่ง ครึ่ง.

พ. ร. บ. มรดก หญิง ผู้ ตาย มี สามี แต่ ไม่มี บุตรี หาดาน สืบ สาย

ม. ๒ (๓) โสทิศ ต้อง พิจารณา ดู สันนิษฐาน ใน ระหว่าง ผู้ เมีย

มรดก ๒๓ ถ้า มี น้อย กว่า ต้อง เท่า ทุน ดิน เต็ม ของ ทั้ง สอง ฝ่าย แล้ว

ฎีกา ๑๒๘ / ๑๒๘ เป็น สิทธิ แก่ ผู้ ทั้ง หมด. ถ้า มี ต้อง เท่า หรือ มากกว่า

น. บ. — น. เมีย ต้อง เท่า ญาติ ฝ่าย หญิง เรียก เขา ทุน ดิน เต็ม ของ หญิง

ไป แบ่ง เป็น มรดก ได้.

(ทุน ดิน เต็ม ที่ ญาติ ฝ่าย หญิง เรียก ไป แบ่ง นั้น เห็น

จะ แบ่ง เหมือน มรดก ชาย ที่ ไม่มี เมีย แต่ ไม่มี บุตรี หาดาน

สืบ สาย โสทิศ — ช.)

พ. ร. บ. มรดก หญิง ผู้ ตาย ที่ ไม่มี ดิน เต็ม มา อยู่ กับ ผู้ ที่ มี ดิน เต็ม

ม. ๒ (๒) นน ไม่มี มรดก.

(๓๔)

มรดก ๓๕. ข้อยกเว้น. หญิงผู้ตายมีสามี แต่จะมีบุตรหรือ

มรดก ๒๐. ไม่ก็ดี แต่ยังคงอยู่กับเรือนบิดามารดา มรดกหญิง
ตกเป็นของบิดามารดาฝ่ายเดียว (มรดกหญิงเห็น
จะหมายความว่า ทุนเดิมของหญิง-ช.)

มรดก ๒๒. ข้อยกเว้น. หญิงผู้ตายเป็นเมียชาย โดยถูกข่ม
เหง หรือโดยบิดามารดา ไม่ได้ยินยอมปลุกฝังให้
แต่หญิงนั้นไม่มีบุตร มรดกหญิงเป็นของบิดา
มารดาทั้งหมด.

(๑๕)

หมวด ๔.

วิธี แบ่ง มรดก หญิง ที่ ไม่มี ฝัง.

มรดก ๕๓. มรดก หญิง ที่ ไม่มี ฝัง เข้าใจ ว่า ต้อง แบ่ง อย่าง มรดก
 มรดก ๓, ๔. ชาย ที่ ไม่มี ฝัง คือ แบ่ง ภาค บิดา มารดา ๓ ภาค ญาติ
 ๓ แต่ ถ้า มี ฝัง ๔๐๐ ไร่ ๓๕ ไร่ ไป แบ่ง ภาค หลวง ๓.

หมวด ๕.

มรดก ภาค ญาติ.

พ.ร.บ. มรดก ๑๒๓. ถ้า ผู้ มรดก ภาพ มี บุตร มรดก ภาค ญาติ ให้ ได้แก่
 ม. ๓ ข้อ ๓. บุตร เทา นน.

ถ้า บุตร คน ไต ตาย แต่ มี บุตร สืบ ง่าย โดด หิต อยู่
 (คือ หลาน ผู้ ตาย) หลาน ผู้ ตาย นั้น รับ มรดก แทน
 บิดา มารดา ซึ่ง เป็น บุตร ผู้ ตาย ได้.

ถ้า ผู้ ตาย มี บุตร หลาน สืบ ง่าย โดด หิต แล้ว ญาติ
 อื่น ที่ ไม่ ได้ สืบ ง่าย โดด หิต จะ เอา มรดก ภาค ญาติ ไม่ ได้.

ฎีกา ๖๖ / ๓๒๐. อนึ่ง ถ้า บุตร ได้ รับ มรดก แล้ว หลาน ซึ่ง เป็น บุตร
 เจ้าหลาน คำ ๒๕๖๐ ของ บุตร นั้น ขอ ส่วน มรดก ด้วย ไม่ ได้.
 เจ้าหอม.

พ.ร.บ. มรดก ๑๒๓ ถ้าผู้ตายไม่มีบุตรหลานสืบสายโลหิต หรือมี
 ม. ๓ ข้อ ๒. แล้วตายหมด ภาควินิจฉัยให้ได้แก่พี่น้องร่วมบิดา
 มารดา แต่ถ้าพี่น้องคนใดตายเสียแล้ว ก็ให้บุตร
 รับแทน. เมื่อผู้ตายมีพี่น้องร่วมบิดา มารดา กัน เช่น
 แล้วมีพี่น้องนอกจากนี้เรียก ร้อง มรดก ภาควินิจฉัยไม่ได้.

พ.ร.บ. มรดก ๑๒๓ ถ้าผู้มรดกภาพไม่มีบุตรหลานสืบสายโลหิตแต่ไม่มี
 ม. ๒ ข้อ ๓. มีพี่น้องร่วมบิดามารดาที่จรมรดก ภาควินิจฉัยดังกล่าว
 ข้างต้น แต่บิดาหรือมารดา ยังมีชีวิตอยู่ เช่น น แล้ว
 กฎหมายไม่ให้มรดก ภาควินิจฉัย ภาควินิจฉัยเป็นอันเลิก
 ถ้าบิดา มารดา ก็ตายเสียหมดด้วยแล้ว เด็ก
 ภาควินิจฉัย มารดา ก็ไม่มี ภาควินิจฉัย ขน ได้แก่พี่น้อง
 ร่วมบิดาอย่าง เดียว หรือ มารดา อย่าง เดียว หรือผู้
 สืบสายโลหิตของเขานั่น.

พ.ร.บ. มรดก ๑๒๓ ถ้าพี่น้องสนิทกันไม่มีด้วย ภาควินิจฉัยให้ได้แก่
 ม. ๓ ข้อ ๔. คู่บารมี ถ้าคนใดตายแล้ว ก็ให้ผู้สืบสายโลหิต
 รับแทน.

พ.ร.บ. มรดก ๑๒๓ ถ้าผู้มรดกภาพไม่มีญาติสนิทที่ได้กล่าวมา แล้วเสีย
 ม. ๓ ข้อ ๕. เสียทีเดียว ให้เอา มรดก ภาควินิจฉัย ไปรวมภาค ภรรยา
 มรดก ๔๘, ๓๔ ถ้าผู้ใดมรดกภาพแต่ห้ามผู้ซึ่งควรจะได้รับมรดก
 ไม่ได้เสียเลยทีเดียว ให้ส่งทรัพย์สินทั้งหมดเข้าของ
 พระคลังหลวง.

การแบ่งมรดกในระหว่างบุตรด้วยกัน.

บุตรที่รับมรดกได้มี ๓ พวก คือ.

มรดก ๘. (๑) ลูกเมียแต่งงานแต่พระราชทาน.

(๑๗)

(๒) ตกเมียน้อย.

(๓) ตกเมียทาส.

พ.ร.บ.มรดก ๑๒๓ ให้แบ่งมรดกภาคญาติให้แก่บุตรตามส่วนที่ได้
ม. ๓ ข้อ ๓. กำหนดไว้ในกฎหมายลักษณะมรดกนั้น ราวตัว ตาม
ส่วนแต่ตามเกณฑ์ที่ได้กล่าวไว้ในกฎหมายนั้น.

มรดก ๙. บุตรที่เกิดด้วยเมียแต่งงานหรือเมียพระราชทานได้
๓ ส่วน ถ้ารับราชการได้ ๔ ส่วน.

มรดก ๓๐ บุตรที่เกิดด้วยอนุภรรยาแต่ภรรยาทูลขอพระราชทาน
ได้ ๒ ส่วนถึง ถ้ารับราชการได้ ๓ ส่วนถึง.

มรดก ๓๑. บุตรที่เกิดด้วยทาสภรรยาได้ ๒ ส่วน ถ้ารับ
ราชการได้ ๓ ส่วน.

มรดก ๓๔. บุตรคนใดที่มีเรือนแต่ได้ทรัพย์บ้างแล้ว
แต่มรดกยังมีอยู่มาก ให้ศาลแบ่งให้แต่ถึงส่วนของบุตรที่ยังไม่มีเรือน.

ถ้าบุตรที่มีเรือนแต่ได้ทรัพย์มากแล้ว มรดก
มีน้อย ไม่ต้องแบ่งให้บุตรที่มีเรือนแต่จนอีก.

ฎีกา ๓๐๐๓ / ๑๒๓ บุตรที่เกิดโดยทางลับซึ่งบิดาไม่รับแต่ยายไม่ได้
อ. ขน-อ. ก. ยกย่องเป็นหลาน รับมรดกยายไม่ได้.

ฎีกา ๕๕๒ / ๑๒๗. ตกคนใดได้ทรัพย์ของพ่อมากกว่ามากเมื่อพ่อตาย
อ. บาง-น. เต็ม. โดยพ่อได้เอาชื่อบุตรลงไว้ในโฉนดตราแดงแล้ว ศาล
ไม่จำเป็นต้องแบ่งส่วนมรดกให้อีก.

(๓๘)

ญาติที่จะได้รับ ส่วนมรดกเป็นทายาทหรือเป็นตกหมผู้ตาย

มรดก ๓๓.

ถ้าญาติเป็น ทายาท ผู้ตาย แต่ เป็นผู้ จะ ได้รับ มรดก ให้เทียบดู มรดก ที่ ควร ได้ กับ ค่า คดี ถ้า เสมอ กัน ให้ ญาติ หักดู เป็น ไทย ถ้า มรดก มากกว่า ค่า คดี ให้ ญาติ ส่วน ที่ มากกว่า นั้น แก่ ทายาท ให้ หักดู เป็น ไทย. ถ้า ค่า คดี มากกว่า ให้ ทายาท ใช้ ค่า คดี ส่วน ที่ มากกว่า มรดก ที่ ตน จะ ได้รับ นั้น.

มรดก ๓๒.

ถ้า ญาติ เป็น ตก หมผู้ตาย แต่ เป็นผู้ ที่ ควร ได้รับ ส่วน มรดก ผู้ตาย ด้วย ให้ เทียบดู จำนวน หนี้ กับ ส่วน มรดก ที่ ควร ได้ โดยวิธี เดียว กัน กับ ถ้า เป็น ทายาท ตั้ง กล่าว แล้ว ช่าง คั้น.

สำนักงานหอสมุด

(๑๘)

หมวด ๖.

มรดก ภาคภรรยา.

มรดก ภาค ภรรยา นั้น ได้ แก่ เมีย ของ ผู้ คาย ถ้า
ผู้ คาย มี เมีย หลาย คน ภาค ภรรยา นั้น ต้อง แบ่ง กัน
เป็น ส่วน ๆ ดังนี้ :-

เมีย ที่ อยู่ กับ กัน แล้ว ตั้งแต่ ๓ ปี ขึ้น ไป :-

- มรดก ๕. (๑) เมีย พระราช ทาน ได้ ๓ ส่วน กึ่ง
- (๒) เมีย ขุน ทนาค ,, ๓ ส่วน
- (๓) เมีย ทน ของ พระ ราช ทาน แต่ เมีย น้อย ได้ ๒
ส่วน กึ่ง.

มรดก ๕. เมีย ที่ ได้ อยู่ กับ กัน แล้ว ยัง ไม่ ถึง ๓ ปี ได้ แต่ ครึ่ง
อัตรา ที่ ถัด มา แล้ว.

มรดก ๖. ถ้า เมีย คน ไ้ รับ ราชการ ได้ มรดก เกิน วัน อีก
๓ ส่วน.

มรดก ๗. ทาษ ภรรยา ไม่ ได้ มรดก แต่ ถ้า มี บุตร ได้ หตุ
เป็น ไทย.

มี บาง เรื่อง คำนวณ คิด ส่วน นอก เกณฑ์ น คือ :-

ฎีกา ๕๐๓ / ๓๒๒ ผู้ มี เมีย ๓ คน ค้าง อยู่ บ้าน คน ละ แห่ง ผู้ คาย
อ. มา—อ. ไร. ที่ เว้น ของ เมีย คน หนึ่ง ซึ่ง ทำ มา ได้ กับ ผู้ คาย
ให้ เป็น สิทธิ แก่ เมีย คน นั้น แต่ ทรัพย์ อื่น ที่ มี อยู่ ใน
เรือน ให้ เขา ออก แบ่ง.

หญิงหม้าย.

มรดก ๔๑. ถ้า ภรรยา ผู้ตาย เดิม เป็น หญิง หม้าย แต่ มาอยู่
กิน กับ ผู้ตาย ยัง ไม่ เกิน ๓ ปี ทั้ง ยัง ไม่ เกิด บุตร
ด้วย กัน ด้วย หญิง หม้าย นั้น ไม่ ได้ มรดก ด้ว.

มรดก ๔๐. ถ้า อยู่ กิน ด้วย กัน เกิน กว่า ๓ ปี แล้ว ถึง ได้ เกิด
บุตร ด้วย กัน หรือ ไม่ ก็ได้ ได้ มรดก ด้ว. (กิ่ง ส่วน ?)

มรดก ๔๒. ถ้า อยู่ กิน ด้วย กัน กับ ตาม แต่ เกิด บุตร ด้วย
กัน แล้ว แต่ เมื่อ ผู้ตาย บุตร ยัง มี ชีวิต อยู่ หญิง
หม้าย นั้น ได้ รับ มรดก ด้ว.

มรดก ๔๒. ถ้า ถูก ตาย เสีย ก่อน ด้ว ได้ แต่ กิ่ง หนึ่ง.

มรดก ๔๓. หญิง หม้าย โดย มี ด้ว มา แล้ว คง แต่ ๒ คน ขน ไป
แล้ว จึง มา เป็น เมีย พรหมณ์ รับ มรดก พรหมณ์ ไม่ ได้.
แต่ มี ข้อ ขก เว้น คือ ถ้า ผู้ตาย ไม่ มี ลูก หลาน ญาติ
พี่น้อง ที่ จะ รับ มรดก ด้ว หญิง หม้าย ซึ่ง เป็น เมีย นั้น
รับ มรดก ได้ ถึง อยู่ กิน ด้วย กัน ไม่ ถึง ๓ ปี แต่ ไม่
มี บุตร ด้วย กัน ด้ว.

ฎีกา ๕๗๘ / ๓๒๘. ก มี เมีย แล้ว เมีย ตาย ภายหลัง มา ได้ ใจ ทย์ ซึ่ง
อ. ดอกไม้ - อ. เขียว. เป็น หญิง หม้าย เป็น เมีย ใหม่ อยู่ กิน ด้วย กัน ไม่
ถึง ๓ ปี แต่ ไม่ มี บุตร ก ถึง ตาย อึ่ง ก ไม่ มี ญาติ
สนิท หนึ่ง นิต ไต่ เดย มี แค้ จำเลย ซึ่ง เป็น หลาน เมีย
เก่า ของ ก เก็บทรัพย์ ไว้.

ฎีกา คัดสิน ให้ ใจทย์ ได้ มรดก ก ทั้งหมด เพราะ
เหตุว่า ไม่ มี ใคร ที่ น่า จะ ได้ รับ มรดก ได้ ดี กว่า ใจทย์.

(๒๓)

หมวด ๗.

ภาค บิดามารดา.

มรดกภาคบิดามารดา นั้น ให้ได้แก่บิดา แต่มารดา

ทั้ง ๒ คน.

มรดก ๓.

ถ้า บิดา ตาย ยัง อยู่ แต่ มารดา

หรือ มารดา ตาย

พ.ร.บ.มรดก ๑๒๓ ยัง อยู่ แต่ บิดา

ก็ ให้ บิดา หรือ มารดา ที่ ยัง มี ชีวิต

ม. ๓ ๕๐ ๓.

อยู่ นั้น ได้ มรดก ทั้ง ภาค.

มรดก ๓.

ถ้า บิดา มารดา อยู่ ร่วม กัน

ให้ ได้ มรดก คน ละ

ครึ่ง ภาค.

สำนักหอสมุด

หมวด ๘.

วิธี แบ่ง มรดก ชั้น ชั้นกัน.

ฎีกา ๔๒๗ / ๑๒๗ “ เมียตาย ททรัพย์ของเมียต้องรวมเป็นของผัว ”

ชนคเชนทรามาตย์— ถ้าผัวตายตั้งเมื่อใด บุตรจะแบ่งมรดกเป็นของ
ตั้งวาทย์. มารดาชั้นหนึ่งแล้วจึงแบ่งเป็นของบิดานั้นไม่ได้. ต้อง

แบ่งเป็นมรดกของบิดาชั้นเดียว.

(ข้อความข้างบนเป็นคำช้ชาติอื่น ๆ ของศาลแพ่ง
แต่ไม่เป็นข้อโต้เถียงในชั้นฎีกา ศาลฎีกาจึงไม่
ได้วินิจฉัย)

ฎีกา ๒๓๕ / ๑๒๗. บิดามีเมียคนหนึ่งมีบุตรด้วยกัน แล้วเมียตาย

อ. ๑-น. บุตร ททรัพย์ทั้งหมดตกอยู่แก่บิดา บิดาได้เมียใหม่

ครบแล้วบิดาตาย ได้ความว่าที่บ้านแห่งหนึ่งบิดา

กับเมียเดิมได้ชู้กินด้วยกันมา (และ เป็น สนมรส)

ฎีกาตัดสินโดยชัดเจนว่า ให้แบ่งที่บ้านนั้นเป็น

มรดกเมียเดิมเสียชั้นหนึ่งก่อน เหลือเป็นส่วนของ

บิดาเท่าไร จึงมาแบ่งเป็นมรดกบิดา

โจทก์เป็นพ้องกับเมีย จำเลยเป็นบุตรคิดมา

ข้างฝ่ายผัว เมียไม่มีสินเดิม ผัวตายก่อนแล้วเมีย

ฎีกา ๗๘๘ / ๑๒๓. จึงตาย ศาลแพ่งตัดสินว่า ททรัพย์ในระหว่างผัวเมีย

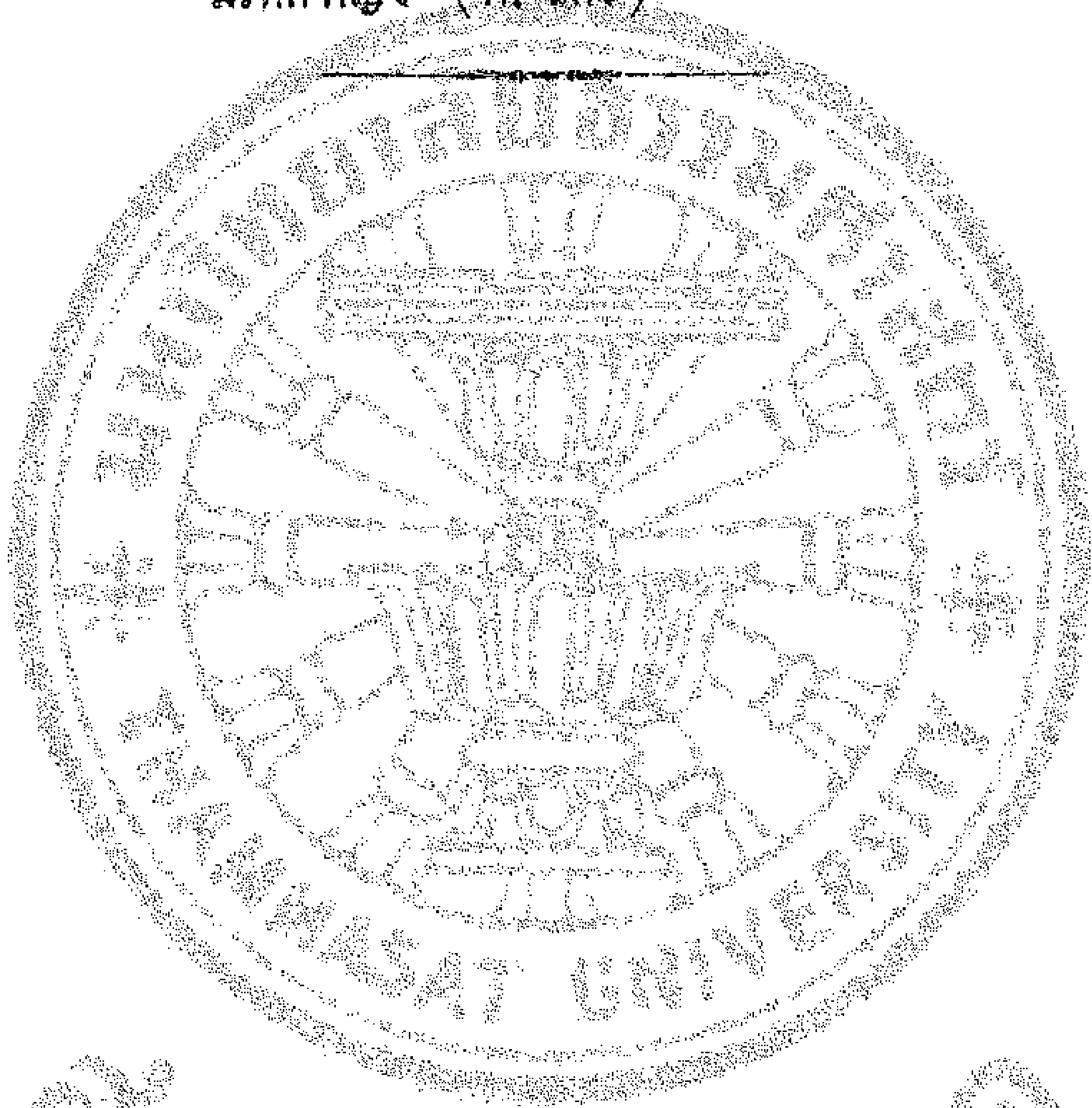
อ. หุ่น-๑. พุก. นั้นต้องแบ่งเป็นมรดกผัวก่อน คือแบ่งเมีย ๑ ภาค

บุตรหนึ่งภาค ภาคเมียให้โจทก์รับไปโดยเป็นมรดก

เมียภาคบุตรได้แก่จำเลย (ถูกตี-๗)

(๒๓)

หญิงมีสามี คนหนึ่งแล้ว สามีตาย หญิงได้สามีใหม่
ฎีกา ๕๐๘/๑๒๘ แล้วสามีใหม่ตาย แต่เมื่อหญิงอยู่กับสามีคนหลัง
อ. เจริญ, น. ดี หญิงมีที่ดิน ครั้นหญิงตาย มรดกต้องแบ่งเป็น ๒ คน
คือ แบ่งเป็น มรดกผู้ตายก่อน แล้วจึงแบ่งเป็น
มรดกหญิง (ค. แห่ง)

สำนักหอสมุด

หมวด ๙.

เหตุที่ทำให้อำนาจรับมรดกหมดไป
หรือเปลี่ยนแปลงไป

เป็น คู่รัก กับ ผู้ตาย

มรดก ๒๓.

บุตร ที่บิดา มารดา คัด ชาติ ไม่ นับ ว่า เป็น บุตร จะ รับ
มรดก ไม่ได้.

มรดก ๒๔.

หลานแต่ ถ้า ชาติ อื่น ๆ เช่นเดียวกับ บุตร ข้าง บพ.

มรดก ๒๕.

บุตร หญิงชาย ละ บิดา มารดา ไปอยู่ต่าง เมือง บิดา
มารดา คาย จะ กลับ คืน มา เอา ทวพษ ถึง ดิน ที่ เข้า
เรือนเก่า ท่านว่าอย่า ให้ เดย ท่านว่า ให้แก่ ผู้ อยู่
ปฏิบัติ บิดา มารดา หม

รวม ความว่า ญาติ ที่ ไม่ เป็น นิคร จะ เข้า ส่วน มรดก
ไม่ได้ หรือ อีก นัยหนึ่ง ว่า ญาติ ที่ เป็น คู่รัก กับ ผู้ตาย
ไม่มี อำนาจ เรียก ส่วน แบ่ง

ความ พินัยกรรม พอน ผู้ พ ได้รับ มรดก มาก แต่ บาน
ผู้เอง ไม่ได้ มรดก บาน จึง มีความ บาดหมาง แด
พยายาม ทำลาย ความ ใน พินัยกรรม ทั้ง บาน กับ พอน

ฎีกา ๒๐๕ / ๓๒๓

ได้ เป็น ความ กับ หลาย ปี บุตร บาน ซึ่ง แต่ ก่อน เคย ไป

อ. เทียนหตุย—

มาหา พอน ก็ หยุต ไป มา หา กัน ต่าง คน ต่าง ไม่ได้ พบ กอ

อ. สิ้น

กัน เช่น น ฎีกา คัด ดิน ว่า ก็ ก บาน รับ มรดก พอน ไม่ได้

13 02 2565

ฎีกา ๙๖๘ / ๓๒๓

ถ้า แม่ เป็น ความ กับ ลูก ยัง ไม่ พอ ที่ จะ ถือ ว่า แม่

๑. เบียม-๑. บพ. คดี ตก คน นั้น เรื่อง คดี ตก นั้น ของ ต ความ ทั้งหมด
รวม กัน แล้ว จึง วินิจฉัย

พระ แด เณร.

มรดก ๓๖. พระ จะ รับ ส่วน แบ่ง มรดก ไม่ได้ เว้น ไว้ แต่ เขา

จะ อภิสิทธิ์ ไว้ ให้ (โดย พินัยกรรม)

มรดก ๓๗. เณร รับ มรดก ได้ เหมือน คน อกรรมดา

ยก ยอก มรดก.

มรดก ๔๓ ก. ญาติ ผู้ ไต่ เบียด บัง ยัก ย้าย ซ้อน ทรัพย์สิน มรดก ของ

ผู้ตาย ไว้ ท่าน ว่า อย่า ให้ ผู้ นั้น ได้ ส่วน แบ่ง

มรดก ๔๖. ถ้า พิจารณา เป็น ด้จ ว่า ญาติ ผู้ ไต่ เบียด บัง ยัก

ย้าย ซ้อน ทรัพย์สิน มรดก ของ ผู้ตาย ไว้ ให้ เรียก
ทรัพย์สิน มา แบ่ง ได้ แต่ ไม่ ให้ ปรียบ โทษ หรือ ลง โทษ
ด้วย เป็น พี่น้อง พี่อง พี่นุ่ กันเอง.

มรดก ๔๓ ก. ยี่ง ญาติ ผู้ ไต่ ไม่ ช่วย ปลด ทรัพย์ ผู้ตาย แต่ มัน

เก็บ เอา ทรัพย์สิน มรดก ไป เตียบ ก่อน ปลด ทรัพย์ นั้น ญาติ
ผู้ นน จะ กลับ มา แบ่ง เอา ส่วน อี ก ไม่ ได้ แต่ ถ้า ทรัพย์สิน
ที่ เก็บ ไป นั้น มากกว่า ส่วน ที่ ควร ได้ เท่า ไร ต้อง คืน.

ฎีกา ๓๒๘ / ๓๒๘. ก. ตายทรัพย์สิน มรดก อยู่ใน ความ ยึด ถือ ของ ผู้ ก

น. บพ-น. เือก. ข ซึ่ง เป็น ญาติ ก มา เก็บ เอา ทรัพย์สิน บาง สิ่ง ไป โดยอ้าง
ว่า เป็น สิ้นเดิม ของ ก ซึ่ง เป็น มรดก ที่ ข ควร ได้ รับ
ใน คดี เช่น น คัด ฎีกา คัด สิ้น ว่า มรดก ๔๓ ก. ไม่ ควร
ยก มา ใช้.

บุตรบุญธรรม.

กฎ. ยุติ

๕๑

บุตรบุญธรรมรับมรดกไม่ได้ เว้นไว้แต่มีพินัยกรรม
 กฎเสนาบดี กระทรวง ยุติธรรม ที่ ๕๑ มีความว่าบุตร
 บุญธรรมรับมรดกไม่ได้ กฎอื่นที่จริงเป็นแต่คำ
 อธิบาย กฎหมายเท่านั้น จึงมีข้อที่ควรคิดว่าบุตร
 บุญธรรมจะมีอำนาจรับมรดก โดยทางหนึ่งทางใด
 นอกจากพินัยกรรมได้บ้างหรือไม่ ตามกฎหมายเดิม
 คือ ตักขณ มรดกบทที่ ๑๒ บุตรบุญธรรมที่บิดา หรือ
 มารดาเลี้ยงมาแต่เด็กก่อนอายุ ๗ ขวบรับมรดกบิดา
 หรือมารดาได้ แต่ได้น้อยกว่าบุตรสืบสายโลหิต
 ครั้นมีพระราชบัญญัติเพิ่มเติม ตักขณ มรดก คก ๑๒๑ มรดก
 ภาค ญาติ ให้ได้แก่ญาติสืบสายโลหิตโดยตรง แต่
 ญาติสนิทแท้ ญาติห่าง คือเมื่อไม่มีญาติที่สนิท
 ญาติห่าง ออกไปจึงได้มรดกเป็นลำดับกัน ผลใน
 พระราชบัญญัติเพิ่มเติมจึงมีว่า ถ้าผู้มรดกภาพยังมี
 บิดา มารดา หรือ ภรรยา หรือ ญาติสนิทหนึ่งสนิทใดอยู่
 แล้ว บุตรบุญธรรมไม่ได้มรดก แต่ถ้าผู้มรดกภาพ
 ไม่มีบิดา มารดา ไม่มีภรรยา แต่ไม่มีญาติสนิทหนึ่ง
 สนิทใดเลยก็แล้ว นอกจากบุตรบุญธรรม มีปัญหาว่า
 บุตรบุญธรรมนั้นมีอำนาจรับมรดกหรือไม่ ? ข้าพเจ้า
 ขอให้สังเกตว่า พระราชบัญญัติเพิ่มเติม ตักขณ มรดก
 ไม่ได้ห้ามขาดไม่ให้บุตรบุญธรรมได้รับมรดกเลย
 เลย จึงเห็นว่าเมื่อผู้มรดกภาพไม่มีเชื้อสายเหลือ
 อยู่แล้ว บุตรบุญธรรมมีอำนาจรับมรดกได้ตาม

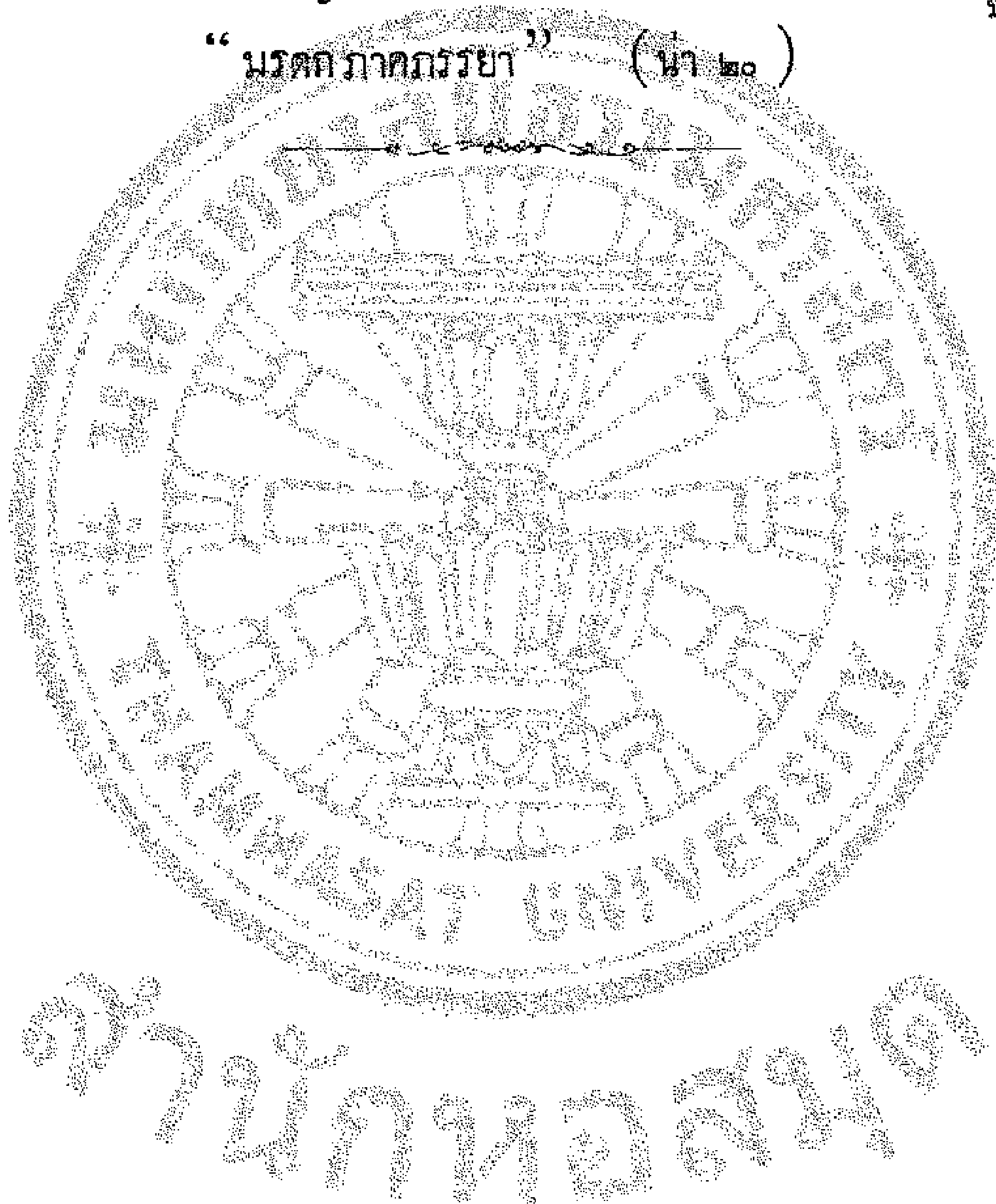
มรดก. ๑๒.

(๒๗)

กฎหมายเดิม หาใช้ตั้งมรดกเข้าท้องพระคลังหลวง
ไม่-ช.

หญิงหม้าย.

หญิงหม้ายรับมรดกผู้ใด แต่ไม่ได้ให้ดูหมวด
“มรดกภาคภรรยา” (หน้า ๒๐)

หมวด ๑๐.

หนี้ มรดก.

เมื่อผู้ตาย เป็น เจ้าหนี้.

มรดก ๓๓.

ถ้า ญาติ เป็น ทาส ผู้ตาย แต่ เป็น ผู้ที่ จะ ได้รับ ส่วน มรดก ให้ เทียบ ดู ส่วน มรดก ที่ ควร ได้ กับ จำนวน เงิน ค่า ตัว ถ้า เดิมชกกัน ให้ ญาติ หัก เป็น ไทย ถ้า มรดก มากกว่า ค่า ตัว ให้ ๆ ส่วน ที่ มาก กว่า นั้น แก่ ทาส แล้ว ให้ หัก เป็น ไทย ถ้า ค่า ตัว มากกว่า ให้ ทาส ใช้ ค่า ตัว ส่วน ที่ มาก กว่า ส่วน มรดก นั้น.

มรดก ๓๒.

ถ้า ญาติ เป็น ลูกหนี้ ผู้ตาย แต่ เป็น ผู้ที่ จะ ได้รับ ส่วน มรดก ผู้ตาย ด้วย ให้ เทียบ จำนวน หนี้ กับ ส่วน มรดก ที่ ควร ได้ ดู จำนวน ที่ มาก กว่า กัน เท่า ไฉน เป็น จำนวน ที่ ญาติ จะ ได้รับ เป็น ส่วน มรดก. หรือ จะ ต้อง ใช้ เขา ใน กอง มรดก ของ ผู้ตาย แล้ว หนี้ นั้น เป็น อัน ต่าง เด็ด กัน.

ฎีกา ๕๗ / ๓๒๓.

ลูกหนี้ ของ ผู้ตาย ต้อง ใช้ หนี้ ให้ แก่ ภรรยา ของ ผู้ตาย

นุ่น-น. เขียว.

หา ใช้ มรดก ของ ผู้ตาย ไม่.

ผู้ตาย เป็น ลูกหนี้.

มรดก ๓.

ผู้ตาย เป็น หนี้ เขา ให้ เขา มรดก ออก ใช้ เสีย ก่อน.

ฎีกา ๓๖, ๒๖.

ฎีกา ๓๒, ๑๒ ๒๕๖๑

ผู้ใด ได้รับ มรดก ผู้ตาย ไป แล้ว มาก น้อย เท่าไร ต้อง ช่วย กัน ใช้ หนี้ ผู้ตาย ตาม ส่วน.

(๒๗)

ฎีกา ๓๓๓.

แต่ไม่ต้อง ออก เนอ ของคน.

เจ้าหน จะ พอง เวียก หน จาก ทรัพย์ มรดก ของ ผู้ คาย
ต้อง พอง ใน กำหนด ๓ ปี.

ฎีกา ๒๗๐ / ๑๒๓,
แหวง-อ. เทค.

แต่ ถ้า ผู้ รับ มรดก ซึ่ง เปน ผู้ ใหญ่ รับ ร้อง ว่า จะ
ใช้ หน นน แดง เจ้าหน ไม่ จำ เปน ต้อง พอง ใน กำหนด ๓ ปี

ผู้ รับ มรดก สัญญา กับ เอง ว่า จะ ช่วย กัน ออก เงิน ใช้
หน ของ ผู้ คาย แต่ ผู้ รับ มรดก คน หนึ่ง ได้ ทำ

สัญญา รับ ฝาก ค่า แดง เจ้าหน ว่า จะ ใช้ หน ให้ แต่ เจ้าหน

ฎีกา ๓๓๓ / ๑๒๗.
อ. เชื่อม-อ. จิน.

หา ได้ พอง เวียก หน จน พน กำหนด ๓ ปี ไม่ แดง จึง ได้ พอง
ผู้ รับ มรดก ทง หมด ก็ ยง ต้อง ออก เงิน ช่วย กัน ใช้ หน ให้

แก่ เจ้าหน นน.

สำนักงานทอสมาด

หมวด ๑๑.

ปกครอง มรดก.

ปกครอง เอง.

ฎีกา ๗๕๘ / ๑๒๖. มรดก ที่ดิน ที่ เติ เข้า ปกครอง มา ด้วย กัน เกิน กว่า
 ๑. หุ่น—น. อม. ๑. บันน. ถึง ภายหลัง ฝ่าย หนึ่ง ได้ ออก ไป เสีย ก็ ต
 ผู้ที่ ออก ไป นั้น ก็ ยิง ไม่ หมด อำนาจ เว้น ไว้ แต่ จะ เข้า
 อยู่ใน เกณฑ์ ละ ทง ๘ ปี ๑๐ ปี.

ฎีกา ๒๓๕ / ๑๒๗. เมื่อ ผู้ใด ตาย แล มรดก บาง ส่วน ญาติ ได้ ต่าง
 ๑. ชู—น. บุตรี. คน ต่าง เข้า ปกครอง แล บาง ส่วน ก็ ปกครอง อยู่ ด้วย
 กัน จน กว่า มี ส่วน ที่ ต่าง คน ต่าง ปกครอง นั้น เป็น สิทธิ
 แก่ ผู้ ปกครอง ส่วน ที่ ปกครอง อยู่ ด้วย กัน นั้น ให้ แบ่ง
 กัน ตาม ส่วน ใน กฎหมาย.

ฎีกา ๑๗๓ / ๑๒๘. ถ้า ที่ดิน มี โฉนด แฉก ที่ ใคร เข้า ปกครอง โดย ไม่
 น. ดี—จ. เหลียน. ได้ แก่ ชู เบียง ว่า คน เป็น ผู้รับ มรดก แฉก ถึง ปกครอง มา
 พ.ร.บ. ออก โฉนด กว่า นี้ เคย ก็ ไม่ เป็น สิทธิ.

ที่ดิน ๑๒๗ ม. ๓๘, ๕๒.

ฎีกา ๓๗๒ / ๑๒๘. ผู้ใด ปลุก ร้าง ไร่ ของ ไร่ ใน ที่ดิน มรดก แต่ ทั้ง
 ๑. ทิบ—หนานตี. ไร่ ว่าง เปล่า ไม่ เรียก ว่า ผู้ หนึ่ง ปกครอง มรดก อยู่.

ปกครอง แทน.

ฎีกา ๓๗๘ / ๑๒๙. ผู้ตาย เขียน ทง ชื่อ ตั้ง ให้ ลูก คน หนึ่ง ปก ครอง ยึดถือ
 ๑. เบยม—เยอน. ที่ ใด ให้ บุตรี ภรรยา ทง หลาย ของ ผู้ ตาย บุตรี ภรรยา

(๓๑)

ฟ้องขอแบ่งได้ ถึงแม้จะไม่ได้ปกครองเอง ในกำหนด ๑ ปี
ก็ดี เพราะบุตรที่ปกครองนั้น ปกครองในนามของ
บุตรภรรยาทั้งหมด หรือเป็นทรัพย์สินของเขาทั้งหมด.

ฎีกา ๘๐๕ / ๑๒๗.
น. ก-อ. จัน.

ผู้จะรับมรดกเป็นเด็กทารก มารดาหาตัวจักภาษา
ภาษาไม่พาไปไว้เสียก่อน อาได้ปกครองมรดกมา
กว่าปี ถ้าเดิมเหตุพอให้คาดเห็นได้ว่าอาได้ปก
ครองมรดกสำหรับเด็กแล้ว คาดจะวินิจฉัยว่าอาได้
ปกครองในนามของเด็ก แต่ไม่ยอมให้เด็กดูม
รดกที่ควรได้ โดยเหตุว่าไม่สามารถฟ้องความ
ภายในหนึ่งปี.

หมวด ๑๒

พินัยกรรม.

ฎีกา ๖๘๓ / ๑๒๓.

เมื่อผู้ใดมีทรัพย์สินแต่มีความประสงค์ว่าเมื่อ
พระต-ชนภักษาตนมรณภาพแล้วจะให้ทรัพย์สินนั้นเป็นสิทธิ์แก่ผู้ใด
ผู้หนึ่ง ผู้หนึ่ง หรือทำพินัยกรรม ความประสงค์นั้น
จึงจะสำเร็จได้.

พินัยกรรมต้องมีลักษณะดังนี้ คือ—

มรดก ๔๙

(๑) ขณะทำต้องมีผู้หนึ่งเห็นเป็นพยานมีกำหนด
อย่างน้อยสองคน.

(ก) ชนสามัญแต่ประสงค์ตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไป.

(ข) ข้าราชการนา ๕๐๐-๖๐๐ ตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป

(๓๒)

(ก) ข้าราชการนา ๘๐๐-๑๐๐๐๐ ตั้งแต่ ๗ คนขึ้นไป

(ง) ข้าราชการนา ๑๐๐๐๐ ตั้งแต่ ๙ คนขึ้นไป.

(จ) พระสงฆ์ ๓ คนขึ้นไป แต่ผู้นั่งต้องเป็นผู้ใหม่

(๒) เมื่อผู้อาพาธได้ตั้งไว้เด็ดขาดประการใด

ผู้นั่งพนัยกรรมต้องสอบถามทวน ๓ ครั้ง แต่เพราะเหตุ

ที่ผู้ทำพนัยกรรมมีสติปัญญาหรือไม่ ถ้าสติเป็น

ปรกติโดยจึงทำพนัยกรรมได้ ถ้าสติปัญญา

ทำไม่ได้.

(๓) ผู้นั่งพนัยกรรมต้องจดหมายเหตุการณ์แต่

ลงความเพราะเหตุของคนไว้เป็นพยานว่าผู้นั่งได้เพราะเหตุ

เห็นผู้ทำมัจจุบรรณดีไม่พินเพื่อน

เมื่อได้ทำโดยถูกต้องตั้งนแล้ว ถึงแม้ทำได้

วันเดียว ผู้อาพาธตาย พนัยกรรมนั้นก็ใช้ได้

ถ้าผู้นั่งพนัยกรรมไม่ได้ถามทวนแต่ไม่ได้จดหมายเหตุ

การณ์ที่เพราะเหตุไว้แล้ว กฎหมายสันนิษฐานว่าผู้นั่ง

มรณภาพมีอาการหนัก ไม่มีสติเสียแล้ว จึงได้

กำหนดไว้ตามบรรดาศักดิ์ตั้งแต่จนที่ทำพนัยกรรมไป

มีกำหนดดังนี้.

(๑) พนัยกรรมของผู้มีนา ๑๐๐๐๐ ไว้กำหนด

๑ เดือน กับ ๑๕ วัน

(๒) พนัยกรรมของผู้มีนา ๓๐๐๐๐-๘๐๐ ไว้กำหนด

๑ เดือน ๕ วัน.

(๓๓)

(๓) พินัยกรรมของผู้มีนา ๖๐๐-๕๐๐ ไร่ กำหนด ๓ เดือน ๓ วัน.

(๔) พินัยกรรมของผู้มีนา ต่ำกว่า ๕๐๐ ไร่ กำหนด ๓ เดือน.

(๕) พินัยกรรมของพววมณิก กำหนด ๓ เดือน ๓๐ วัน.

ถ้าผู้มรณภาพ ใดๆ ในกำหนดนี้ พินัยกรรมที่ทำโดยไม่ได้ตามทวนแต่ไม่ได้จดหมาย เหตุการณ์ที่พิเคราะห์ไว้แล้วใช้ไม่ได้ ถ้าภายหลังกำหนดนี้ใช้ได้.

คดีจากคำสอน
ในกรมราชบุรี

ถึงแม้กฎหมายกำหนดไว้เช่นนี้ แต่ในการวินิจฉัยทุกวันนี้ ถ้าผู้เอาพยานนั้นมา ได้จดบัญชีคำสั่งเด็ดขาดด้วยเงินค่าน้ำหมึกของตนเองโดยเต็มตามความพอใจ แต่ได้ตั้งชื่อประทัยตราเป็นสำคัญคือ หน้าผู้ตั้งชื่อทั้งปวงแล้ว ถึงแม้จะไม่ได้ทวนถาม ล้ำมั่ง ครัง ตามกฎหมายก็ผิด ก็คงวินิจฉัยว่าคำสั่งของผู้มรณภาพ ซึ่งกระทำด้วยตนเอง ประกอบด้วยสติ ดำปรัญญะ แล อากาการปรกติ เช่นนั้นเป็นหลักถานจะต้องฟังเอาพินัยกรรมนั้นได้ ไม่ต้องอยู่ในกำหนด

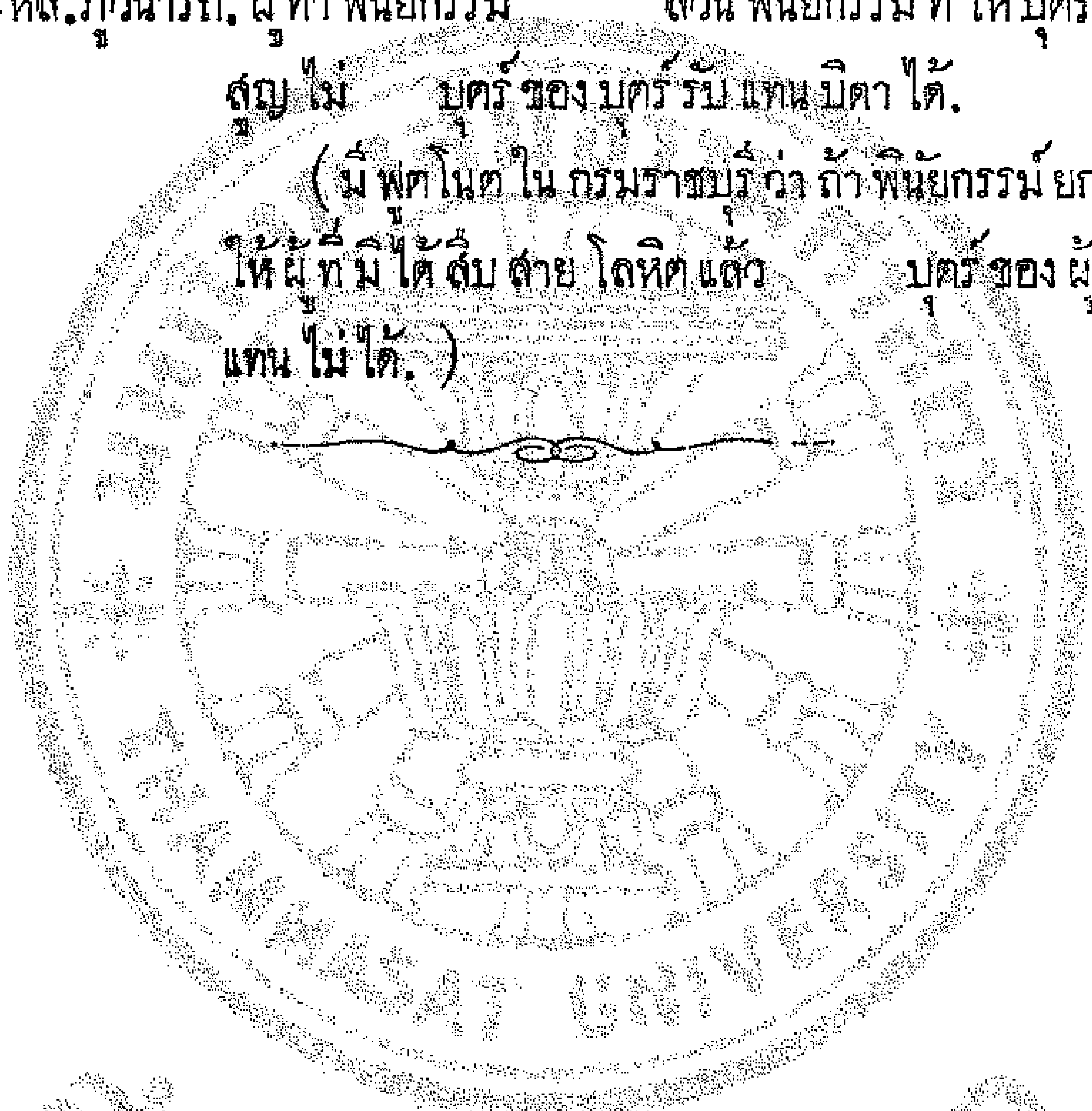
คนในบังคับอังกฤษทำพินัยกรรม มีผู้หนึ่งเป็นพยานแค่คนเดียว แต่พินัยกรรมอังกฤษตั้งขึ้นตามกฎหมายอังกฤษใช้ได้ มีพระบรมราชวินิจฉัยให้บังคับตามพินัยกรรมนั้น (มรดกชิวเฮ็ง บิน ค้างต่างประเทศ ๓๓๐)

(๓๕)

ฎีกา ๓๗๒ / ๒๕๒๙. ผู้ใด ลงชื่อ เป็น พยาน ใน พินัยกรรม ของ คน อื่น ไม่
อ. ทิบ-หนานติ ได้ แปลว่า ผู้ นน ยอม สละ อำนาจ ของ คน อย่าง หนึ่ง อย่าง
ใด ให้ การ เป็น ไป ตาม ความ ใน พินัยกรรม นน

ฎีกา ๕๓๗ / ๒๕๒๙. พินัยกรรม ยก ททรัพย์ ให้ บุตร แต่ บุตร ตาย เสีย ก่อน
ตาย—หต.ภวนารถ. ผู้ ทำ พินัยกรรม ส่วน พินัยกรรม ที่ ให้ บุตร นน หา
สูญ ไม่ บุตร ของ บุตร รับ แทน บิดา ได้.

(มี พด. ใน กรมราชบวร ว่า ถ้า พินัยกรรม ยก ททรัพย์
ให้ ผู้ ที่ มี ได้ สืบ ตาย โดหิต แล้ว บุตร ของ ผู้ นน รับ
แทน ไม่ได้.)

สำนักหอสมุด

หมวด ๑๓.

อายุ ความมรดก.

รับฟ้อง ๒๓. ฟ้อง เรียก มรดก ของ ฟ้อง ใน ๓ ปี. เว้น เสีย แก่

ฎีกา ๓๘๘ / ๓๓๘. เป็น มรดก ที่ ได้ ปกครอง มา ด้วย กัน.

อ. ขำ-น. โค.

ฎีกา ๓๐ / ๓๓๗. กำหนด ๓ ปี ใน มรดก ที่ ความ ถึง เด็ก ด้วย จะ

เด็ก-คดี. ร้อง ว่า เป็น เด็ก อยู่ใน ครอง นั้น ไม่ได้.

ฎีกา ๓๖ / ๓๒๐. อายุ ความ มรดก ๓ ปี เป็น กำหนด ที่ ใช้ ได้ ทั้ง ไป ไม่

จนจบ ใจนึกถด- แต่ ไม่ ล้วน ญาติ ฟ้อง ตน เอง. ถึง เป็น เจ้าหนี้ ของ ผู้ตาย

ใจเขยอเองอน. ก็ ต้อง ฟ้อง เรียก หนี้ จาก มรดก ใน กำหนด ๓ ปี.

ฎีกา ๕๓ / ๓๓๗.

พ. น. เทศาภิบาล-วิ.

ในเรื่อง ฟ้อง นาย ประกัน ที่ เหมือน กัน เจ้าหนี้

ฎีกา ๔๓๘ / ๓๓๐. ต้อง ฟ้อง ใน ๓ ปี นับ ตั้งแต่วันที่ ผู้ตาย งาม ฌน

จ. เฮ้งเกียเซียง. นาย ประกัน ไม่ ต้อง รับ ผิดชอบ.

-หมอบเฮงคนคน.

แต่ มี ข้อ ยก เว้น ดัง จะ ก่อ ว่า คือ ไป น. คือ

ฎีกา ๓๐ / ๓๓๗. (๓) เมื่อ โจทย์ ได้ ใช้ อำนาจ ปกครอง มรดก นั้น มา

เด็ก-คดี. ด้วย กัน กับ จำเลย โจทย์ ฟ้อง ขอ แบ่ง ได้ ถึง เกิน

ฎีกา ๓๘๘ / ๓๓๘. ๓ ปี กติ

อ. ขำ-น. โค.

ฎีกา ๗๔๘ / ๓๒๖๐. อนึ่ง ถ้า ได้ ปกครอง มรดก ที่ ตน มา จน พ้น กำหนด ๓

อ. หุ่น-น. อิม. ปี แล้ว ถึง ภายหลัง ได้ ออก ไป เสีย ก็ ยัง ไม่ ขาด

(๓๖)

อำนาจที่จะฟ้องขอแบ่ง (แต่ต้องยังไม่เข้าเกณฑ์
ละทิ้ง ๕ ปี ๓๐ ปี.)

(๒) เมื่อโจทก์ไม่ได้ใช้ อำนาจปกครองมรดก
ตนเองก็ดี แต่จำเลยหรือคนใดคนหนึ่งได้ปกครอง
แทนโจทก์หรือในนามของโจทก์ โจทก์ฟ้องได้ถึง
เกินกำหนด ๓ ปีก็ดี.

ฎีกา ๓๗๘ / ๑๒๒.
เบยม-เขอน.

ผู้ตายเขียนหนังสือถึงให้ลูกคนหนึ่งปกครองยึดถือ
ที่ไว้ให้บุตรภรรยาทั้งหลายของผู้ตาย บุตร
ภรรยาทั้งหลายขอแบ่งได้. ถึงพ้นกำหนด ๓ ปีก็ดี
เพราะบุตรที่ปกครองนั้นปกครองในนามของภรรยาทั้ง
หมา หรือเป็นทรัพย์สินของเขาทั้งหมด.

ฎีกา ๘๐๔ / ๑๒๗.
น. กิ-อ. จัน.

ผู้จะรับมรดกเป็นเด็กทารก แต่มารดาหาผู้จัก
ภาษาภาษาไม่ พาไปไว้เลี้ยงที่อื่น อาได้ปกครอง
มรดกมากกว่านี้ ถ้าแต่มีเหตุพอให้ศาลเห็นว่าอา
ได้ปกครองมรดกในนามของเด็กแล้ว ศาลยอมให้
เด็กได้มรดกนั้น.

(๓) เมื่อมีเหตุจำเป็นจริง ๆ ที่โจทก์จะฟ้อง
ภายในกำหนด ๓ ปีไม่ได้ โจทก์ฟ้องได้เมื่อเกิน ๓ ปี
(แต่ต้องฟ้องในเวลาอันสมควร-ช)

ฎีกา ๒๔ / ๑๒๓.

ก. ถ้าคดีที่โจทก์ฟ้องเป็นคดีเนื่องจากคดีอื่น
น. เขย-อ. เขย ฟ้องเกินกำหนดได้ ถึงคดีแรกเป็นคดีค่อนหน้าอาเภอเกิด
ข. จีนค้าขายอยู่ในเมืองไทย ได้ไปตายที่

ฎีกา ๑๕๑ / ๑๒๓.
เมืองจัน

ศาลฎีกาได้ยึดกำหนดอายุความมรดกให้
จ. กิซัว-จ. บุน ภรรยาผู้ตายมีโอกาสมาร้องเรียกมรดกในเมืองไทยได้

(๓๗)

(๕) เมื่อผู้ปกครองมรดกอยู่นั้น ไม่ใช่ผู้สมควร
ได้มรดกของผู้ตายตามกฎหมาย เช่น ได้ปกครอง
โดยเป็นบ่าวหรือเอเยนทร์ เป็นต้น ถึงเกิน ๑ ปีก็ฟ้องได้
ก. กับ ข. มีสัญญากันให้ ก. เป็นนายกองนา

ฎีกา ๓๖๒/๓๒๗. ของ ข. แบ่งผลประโยชน์กันคนละครึ่ง ข. ตายต่อ
อ. ทองดี-น. เกิดมา ๒ ปีผู้รับมรดก ข. จึงได้ฟ้องเรียกมาจาก ก.
ฎีกาตัดสินว่า ก. อย่างกำหนดฟ้องมรดกภายใน
๓ ปีมาศาลฟ้องไม่ได้.

ฎีกา ๖๘๓/๓๒๓. (๕) ในเรื่องจำนำที่ดิน ผู้รับจำนำฟ้องผู้
อ. แก้ว-อ. เขียว. ได้รับมรดกที่ดินได้ ถึงผู้จำนำตายมากกว่าปีกต.

ฎีกา ๔๘๐/๓๒๓. (๖) ถ้าผู้ตายเป็นลูกหนี้ใคร แต่ผู้รับมรดก
แหวก-อ. เทศ. ซึ่งเป็นผู้ใหญ่ได้รับรองว่าจะใช้หนี้หมดแล้ว เจ้าหนี้
ฟ้องเมื่อพ้น ๑ ปีได้.

ฎีกา ๓๓๓/๓๒๖. อนึ่งเมื่อผู้รับมรดกที่รับรองหนี้ของผู้ตายได้ใช้
อ. เขื่อน-อ. จิน. หนี้หมดแล้ว ผู้หนีมีอำนาจฟ้องขอให้ผู้รับมรดก
คนอื่น ๆ ช่วยใช้หนี้หมดได้ โดยไม่ต้องตายความมรดก.

ฎีกา ๓๗๓/๓๒๕. (๗) ที่ดินโฉนดแผนที่ ๆ มีชื่อผู้ตาย ถ้าญาติ
น.ดี-จ. เหลียงน. ผู้ใดเข้าปกครองโดยไม่ได้แจ้งผู้เบียดว่าตนเป็นผู้รับ
มรดกแล้ว

พ.ร.บ. ออกโฉนด ถึงจะได้ปกครองมากกว่าปีก็ ไม่เป็นสิทธิ์ ญาติอื่น
ที่ดิน ๓๒๗ น. ๓๘, ฟ้องเรียกได้.

(๘) เมื่อมรดกเรื่องแบ่งมรดกเกิดขึ้นในศาลในกำหนด

ฎีกา ๕๕๘/๓๒๘. อายุความแล้ว คนอื่นมีอำนาจร้องขอส่วน

(๓๘)

อ. วอน— อ. รอด แบ่งเข้ามา ในจำนวน ได้ ถึงจะ มา ขอ เมื่อ พัน กำหนด
อายุ ความ แดง กต.

(๙) เมื่อ คัด ได้ พินักษา ให้ เก็บ ส่วน มรดก ได้
ฎีกา ๕๕๕/๑๒๕. ให้ ใคร ผู้ที่จะ ได้ รับ ส่วน นั้น จะ มา ขอรับ เอา ไป เมื่อ ไ
อ. วอน— อ. รอด ก็ ได้ ไม่ จำ เป็น ต้อง มา ใน ๓ ปี,

พ.ร.บ. ตมตะถาย (๓๐) ถ้า เจ้า หม จะ พอง ขอ ให้ กองมรดก ของ ลูก
๓๓๐, ม. ๓๒. หน ตมตะถาย เจ้า หม ของ พอง ใน ๒ เดือน นับ แต่ วัน ลูก
หน มรดกพ.

สำนักหอสมุด

หมวด ๑๔.

ตัดสิน ความ มรดก.

ไม่ร้องขอ.

มรดก ๔๗.

ญาติผู้ใดรู้แล้วว่าเขาฟ้อง มรดกกัน แต่ไม่
ได้ร้องขอ ส่วนแบ่ง มรดก ๔๗ ว่าอย่าให้ส่วนแบ่งเลย
พระราชบัญญัติเพิ่มเติม ลักษณะ มรดก ๓๒๓ มาตรา
๕ มีว่า

พ.ร.บ. มรดก ๓๒๓
ม. ๕.

“ถ้าผู้มรดกภาพนั้นญาติอื่นอีกที่ควรได้รับมรดกตาม
กฎหมาย แต่คนพวกนั้นหาไม่ร้องขอไม่ ค้ำดี มี
อำนาจเรียกตัวมาถามว่าจะเอาส่วนหรือไม่ ถ้าอยู่
บ้านอื่นเมืองไกลจะเรียกมาถามไม่ได้ ให้ผู้จัดการ
แบ่งจะเป็นญาติหรือใคร ๆ ก็ดีเก็บส่วนไว้ให้.”

ขยศิริธรรม.

ฎีกา ๔๕๕ / ๓๒๓.

ถ้าจะตัดสิน ความ มรดก ครัง ไปตาม กฎหมายจะ ไม่

อ. กั้น—อ. แพ.

เป็นขยศิริธรรม ผู้พิพากษา มีอำนาจ นำ ความ ชน กราบ

กฏ. ยุติ. ๓๓.

บังคับ ทด พระกรุณา ขอ พระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย

คำ ท้าศพ.

ฎีกา ๓๕๕ / ๓๓๘.

จะ แบ่งทรัพย์ ของ ผู้ตาย ไว้ ท้าศพ มาก น้อยเท่าใดต้อง

น. แม้น—อ. เป็ดยน.

แล้ว แต่ ยศ บรรดาศักดิ์

ตัดสินนอกทาง ฟ้อง.

ฎีกา ๕๕๓ / ๓๒๖.

ลูก เขย ฟ้อง ขอ แบ่ง ดินเดิม ของ ภรรยา ที่ตาย ซึ่ง แม่

น. เขย—อ. แดง.

ยาย เก็บเอา ไป แต่ ลูกเขย มี บุตร กับ ผู้ตาย และยังมี

(๕๐)

มีชีวิตอยู่ (ตาม กฎหมาย ดิน เดิม นั้น ต้อง เป็น ของ
ผัวกับ บุตร) ศาล ไม่ จำ เป็น ต้อง แบ่ง ทรัพย์สิน ให้
แก่ แม่ยาย คิดสิน ให้ ลูก เหย ได้ ทรัพย์สิน ทั้งหมด ได้.

ฎีกา ๕๕๒ / ๑๒๖. โจทย์ฟ้อง เรียก ทรัพย์สิน ของ ผู้ตาย ทั้งหมด จาก จำเลย
อ. เบียม - อ. ล้ออาด. แต่ ได้ ความ ว่า ทรัพย์สิน ที่ เรียก นั้น เป็น มรดก ที่ควร แบ่ง กัน
ศาล คิดสิน แบ่ง เลี้ยว ที่เดียว โดย ไม่ ต้อง ให้ ฟ้อง ใหม่ ได้.

โจทย์ฟ้อง ขอ แบ่ง ทรัพย์สิน มรดก โดย อ้าง คน ว่า เป็น
ฎีกา ๕๕๓ / ๑๒๓. บุตร บัญ ธรรม ของ ผู้ตาย ศาล ดัง คิดสิน ยก ฟ้อง โจทย์
อ. เขียน - อ. ฉน. เพราะ บุตร บัญ ธรรม รับ มรดก ไม่ ได้ ตาม กฎหมาย. แต่
คิดสิน ให้เอา ทรัพย์สิน ออก แบ่ง ใน ระหว่างญาติ กับ เมีย ผู้ตาย
ฎีกา คิดสิน ว่า ศาล ดัง ผิด เมื่อ ฟ้อง โจทย์ ไม่ควร
รับ ไว้พิจารณา ศาล ควร ยก ฟ้อง เลี้ยว ทั้ง เรือง.

ฎีกา ๕๕๔ / ๑๒๗. โจทย์ฟ้อง เรียก กรรมสิทธิ์ ที่ดิน ถึง จะ ได้ ความ
อ. ผิว - จ. เตย. ว่า เป็น ของ กลาง ควร แบ่ง เป็น มรดก ศาล ก็ ไม่ คิดสิน
แบ่ง เพราะ โจทย์ฟ้อง ผิด ถาน เว้น แต่จะ อ้าง ถานมรดก.

สำนักหอสมุด

สารบัญ เล่มนี้

กฎหมายลักษณะมรดก

ก.

กอง มรดก

— อำนาจ แล ความ รับผิดชอบ ใน

กรรมสิทธิ์ ๓.

— กรรมสิทธิ์เปลี่ยน ๕.

กรมบังคับมรดก

— อำนาจ คำสั่ง หน้า ๕, ๓๗.

ค.

คำ ทักท้วง ๓๗.

จ.

หญิง

— หญิง มรณภาพ ๓๓, ๓๕.

— หญิง ผู้มรณภาพ ไม่มี สิ้น เดิม ๓๓.

— หญิง ผู้มรณภาพ อยู่ กับ บิดา มารดา ๓๔.

— หญิง ผู้มรณภาพ เป็น เมีย โดย ถูก ช่มเหล ๓๔.

— หญิงหม้าย ๓๐, ๓๗.

สารบัญ เล่มนี้

ฎีกา

- ฎีกา เป็น ตำรา ๒๔.
- ฎีกาสั้นๆ ตัดฎีกาห่าง ๓๕.
- ฎีกา ยักยอก มรดก ๒๕.
- ฎีกา ไม่ขอ ส่วน มรดก ๓๘.

ด.

คดี

- คดี มรดก ๓๘.
- คดี นอกฟ้อง ๓๘.

น.

กฎหมาย

- ผู้ตาย เป็น เจ้าหนี้ ๒๘.
- ผู้ตาย เป็น ลูกหนี้ ๒๘.
- หนี้ พันยกรรณ ๓๒, ๓๔.

บ.

แบ่ง มรดก

- วิธี แบ่ง ทิ้ง ๖.
- ฎีกา แบ่ง กัน เอง ๕.
- คง ผู้แบ่ง ๖.
- แบ่ง มรดก ชาย ๘.
- แบ่ง มรดก หญิง ๓๓, ๓๕.
- แบ่ง ภาค ภรรยา ๓๘.
- แบ่ง ภาค ฎีกา ๓๕.

- แบ่ง ระหว่าง บุตร ๓๕, ๓๖, ๓๗.
- แบ่ง ภาค บิดา มารดา ๘, ๒๓.
- แบ่ง มรดก ชั้น ชั้น

บิดา มารดา

- ภาค บิดา มารดา ๘, ๒๓.
- บิดา มารดา อย่าง ว่าง กัน

บ้านหนึ่ง บ้านอายุ

- อธิบาย บ้านหนึ่ง บ้านอายุ ๓๐.

บุตร

- บุตร ผู้ มรดก ๓๕.
- บุตร ชั้น มรดก ๓๕.
- แบ่ง ระหว่าง บุตร ๓๖, ๓๗.
- บุตร เมีย หดวง ๓๖, ๓๗.
- บุตร เมีย น้อย ๓๗.
- บุตร เมีย ทาย ๓๗.
- บุตร ทาง ทัพ ๓๗.
- บุตร มี เรือน ๓๗.
- บุตร ท บิดา มารดา หัก ๒๕.
- บุตร บุญธรรม ๒๖.

ป.

13 02 2565

- ปกครอง มรดก ๕, ๖, ๓๐.

ณ.

ผู้จัด แบ่ง มรดก

— นำที่

๓.

ผู้รับมรดก

— นำที่

๓.

— ไม่มีผู้รับ

๗, ๓๖,

๒๐.

— เป็น ทาย หรือ ถูกทอน

๓๗.

ผู้มรดกตกตั้ง

— มรดกภาพ

๗,

๓๐.

— ไม่มีภรรยา

๗.

ผู้เมีย

— มรดก ผู้เมีย

๓.

พ.

พินัยกรรม

— ให้ โดย

๗.

— พินัยกรรม พระ

๓๓.

— ถักชน ทา

๓๓.

พราหมณ์

— มรดก พราหมณ์

๗.

— หมาย เมีย พราหมณ์

๒๐.

พทยา

๓๐.

13 02 2565

พระ มรดกภาพ

๓๓.

พระ แด เณร รั้ง มรดก ๒๕.

๒๒
พ นอง รั้ง มรดก ๓๖.

พ.

๕
พอง

๕
— พอง ขอบ แบ่ง ๔, ๓๕.

๕ ๕
— พอง เรียบ ทน ทอง มรดก ๒๗, ๓๕.

๕
— พอง นาย มรดก ๓๕.

๕
— พอง เรือง จำ น้า ๓๗.

๕
— พอง ตม กระจาย ๓๗.

๕
— กาม พอง ๕๐.

ภ.

ภรรยา

— ภรรยา นรณภาพ ๓๓, ๒๓.

— ภรรยา พระราชทาน ๓๗.

— ภรรยา ชั้นหมาก ๓๗.

— ภรรยา ทดขอ ๓๗.

— ภรรยา นอย ๓๗.

— ภรรยา อยู่ กิน ๓ ปี ๓๗, ๒๐.

— ภรรยา รั้ง ราชการ ๓๗.

— ทาษ ภรรยา ๓๗.

— ภรรยา หมาย ๒๐, ๒๖.

ม.

มรดก

—	แปล มรดก		๓.
—	มรดก ^๖ ^๕ หรือ ^๕ ^๖ เมีย	๓,	๓๓.
—	มรดก ภาค ทดวง		๘.
—	มรดก พรหมณ		๘.
—	มรดก ภาค บิตามารดา	๘,	๑๖, ๒๓.
—	มรดก ภาค ภรรยา	๘,	๑๖.
—	มรดก ภาค ญาติ	๘,	๑๕.
—	มรดก ชาย		๘.
—	มรดก พระ		๑๓.
—	มรดก หญิง	๑๓,	๑๕.
—	มรดก ชับ ช้อน		๒๒.
—	ยกยก มรดก		๒๕.
—	มรดก ^๕ ^๕ มี ^๕ ^๕ หน		๒๘.
—	มรดก ^๕ ^๕ ติม ^๕ ^๕ ละตาย		๓๗.

รับผิด ชอบ

—	กอง มรดก รับผิด ชอบ	๓,	๒.
---	---------------------	----	----

ก.

13 02 2565 ทดาน

—	ทดาน รับมรดก		๓๕.
---	--------------	--	-----

ตำราบ้าน เดอียด.

— หอาน ที่ ถูก คัด ๒๔.

ตุง บาน้ำ อารัม มรดก ๓๖.

ก.

วัด รัม มรดก พระ ๓๓.

ข.

ตมรดก ของ ผู้ คาย ๓๓.

ค.

ให้ มรดก

— อธิบาย ให้ ๖.

— ให้ โดย พิษัยกรรม ๗.

ง.

อำนาจ

— ใน กอง มรดก ๓. ๒.

— อำนาจ รัม มรดก ๒๔.

อายุ ความ มรดก ๔, ๓๕.

ขทัค มรดก ๗.

ขยศิธรรม ๕, ๓๗.